

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

DŮVODY POBYTU V DOMOVĚ PRO MATKY S DĚTMI V TÍSNI V HAVLOVICÍCH

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková
Autor práce: Lucie Hruďčková
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Forma studia: kombinovaná
Ročník: 5. ročník

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou (diplomovou) práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

22. března 2012

.....
podpis studenta

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Janě Šimečkové
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

Úvod	6
1 RODINA	7
1.1 Funkce rodiny	8
1.2 Funkčnost rodiny	10
1.3 Některé faktory ohrožující funkčnost rodiny	11
1.3.1 Domácí násilí	11
1.3.2 Syndrom CAN	12
1.3.3 Závislost na alkoholu	13
1.3.4 Nezaměstnanost	14
1.3.5 Ztráta bydlení	15
2 PROBLEMATIKA OSAMOCENÉHO RODIČE	15
2.1 Osamocený rodič	15
2.1.1 Rizika	16
3 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ	19
4 AZYLOVÝ DŮM – DOMOV PRO MATKY S DĚTMI V TÍSNI	21
5 METODIKA VÝZKUMU	23
5.1 Cíl výzkumu	23
5.2 Výzkumné metody	23
5.2.1 Kvalitativní výzkum	24
5.2.2 Rozhovor	24
5.3 Výzkum	25
5.3.1 Výběr respondentek	25
5.3.2 Analýza údajů	27
5.3.3 Shrnutí výzkumu	39

ZÁVĚR	42
SEZNAM LITERATURY	43
SEZNAM PŘÍLOH	45
ABSTRAKT	62
ABSTRACT	63

ÚVOD

Ztráta bydlení, zaměstnání, nedostatek financí, závislost na alkoholu, nevhodné prostředí pro výchovu dětí, násilí ze strany partnera, absence rodinné podpory jsou pojmy, se kterými jsem se v rámci svého zaměstnání setkala.

Pracuji jako sociální pracovnice v Domově pro matky s dětmi v tísní (dále jen DMD) v Havlovicích. Ke zvolení tématu bakalářské práce mě přivedlo právě mé pracoviště a pohled na problematiku život svobodné matky, která v důsledku těžké životní situace je nucena využít službu DMD.

Do výzkumu jsem zahrнула uživatelky našeho zařízení. Hlavním cílem výzkumu je zmapování důvodů, proč uživatelky jsou v Domově. Také se v něm zaměřuji na pohled uživatelek na službu jako takovou. Přiblížíme si i obraz primárního prostředí, ze kterého matky vycházejí. Výsledek výzkumu by měl čtenáře seznámit s příčinami, které způsobily osamělým matkám jejich nelehkou životní situaci a přivedly je do Domova. Dále bych chtěla ověřit, zda je nutná sociální služba, která by zabránila opakovanému užívání služby DMD.

Pro teoretickou část jsem použila více zdrojů. Přesto k osvětlení stěžejní problematiky osamocených žen, které jsou předmětem zájmu mé práce, mi nejvíce pomohla kniha s názvem „*Psychopatologie pro pomáhající profese*“ od Vágnerové a „*Sociální práce v praxi*“ od autorů Matoušek, Kolářková, Kodymová.

V první kapitole se věnuji tématu rodina. Setkáme se pojmy funkce rodiny, funkčnost rodiny a s faktory, které funkčnost rodiny ohrožují. Tyto faktory vycházejí z výpovědí uživatelek, které je uvádí jako příčinu jejich tíživé životní situace. V druhé kapitole přiblížím čtenáři problematiku osamocení rodiče a v následující kapitole podrobněji vysvětlím právě jedno z rizik osamělého rodiče, a to sociální vyloučení. Ve čtvrté kapitole popisují sociální službu Domov pro matky s dětmi v tísní tak, jak jí podle interních pravidel provozujeme v Havlovicích. Poslední kapitola je věnována výzkumu, o kterém hovořím již v předchozím odstavci.

Jeden z pojmů, který ve své práci uvádím, je domácí násilí. Toto téma jsem zvolila i do obsahu jedné z příloh. Jedná se o příběh ženy, která si sama prošla domácím násilím. V části zvolené pro přílohy nalezneme také fotografie Domova v Havlovicích, Plán vedení a struktury rozhovoru a přepisy rozhovorů vedenými s uživatelkami Domova.

1 RODINA

„Rodina může člověku pomoci, ale taky ho může úplně zlikvidovat. Nejhorší je, že si nikdo nemůže vybrat, kam se narodí.“¹

Dunovský označuje rodinu jako bisociální systém. Rodina jako systém neustále hledá své místo ve společnosti a tím je ovlivňována a formována. O fungující rodině můžeme hovořit tehdy, když je schopna uspokojit potřeby a požadavky každého jejího člena a také společnosti.²

Z pohledu sociologie je znakem rodiny dlouhodobé soužití osob spojených příbuzenskými vztahy, které zahrnují přinejmenším rodiče a děti. Dalšími znaky jsou společné bydlení, podílení se na ekonomickém a materiálním zabezpečení rodiny. Rodina plní řadu funkcí, přesto z hlediska sociologie je nejdůležitější funkce reprodukční a výchovná.³

V současné společnosti je kladen důraz na to, aby dospělí členové rodiny byli dostatečně vyvrálení citově i charakterově a měli smysl pro odpovědnost k sobě, k ostatním členům rodiny a společnosti.

Dunovský poukazuje, jak se mnoho autorů na základě vzniku řady nepříznivých změn snaží vysvětlit současnou situaci rodiny jako její krizi. Svůj pohled vysvětlují tím, že je vysoká rozvodovost s nezaopatřenými dětmi, vyšší počet dětí narozených mimo manželství. Dále se zvyšuje počet neúplných rodin, rodin doplněných. Je vyšší procento dětí týraných, zneužívaných a zanedbávaných atd. Dunovský vznik nepříznivých změn v rodině označuje jako adaptační procesy ve velmi složitých a náročných podmínkách. Pro důkaz svého tvrzení autor zachází do minulého režimu, kdy rodina byla vystavována všestranným útokům a tím zocelena. Pádem komunismu nastalo mnoho změn, které ovlivnily dnešní rodiny. Mladé rodiny mívají často ekonomické a bytové problémy. Dalším zásadním problémem je hrozící nezaměstnanost. Dominanta muže v rodině ustupuje a zvyšuje se emancipace žen, a to i v ekonomické oblasti.⁴

---

¹ VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. s. 589.

² Srov. DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. s. 92.

³ Srov. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. s. 206.

⁴ Srov. DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. s. 97-98.

1.1 Funkce rodiny

„Rodina ve svém souhrnu zajišťuje mnoho činností – zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání a podporuje. Rodina plní role i ve vztahu ke společnosti - je to především reprodukce obyvatelstva, a to jak reprodukce biologická, tak i kulturní.“⁵

„Rodinná funkce je nejčastěji chápána jako souhrn úkolů, které rodina plní vůči svým členům a vůči společnosti.“⁶

V odborné literatuře se často setkáváme s následujícím rozdělením funkcí rodiny na:

- **Funkci reprodukční** (biologicko – reprodukční) – sexuální život manželů a plození dětí.
- **Funkci ekonomickou** – materiální zabezpečení členů rodiny a vytváření statusu.
- **Funkci výchovnou** (socializačně – výchovnou) – dochází ke kulturnímu přenosu, předávají se tradice zvyky.
- **Funkci emocionální** – vede k uspokojování citových potřeb, vědomí jistoty uznání a vzájemné podpory.

Funkce rodiny se mohou vysvětlovat i takto:

a) Biologicko - reprodukční funkce – tato funkce je důležitá jak pro jedince, který tvoří rodinu, tak i pro celou společnost. Společnost, aby se mohla zdárně vyvíjet, potřebuje mít stabilní reprodukční základnu.⁷ Co k tomu ještě dodat? *„Existenci rodiny je také společensky a kulturně regulována sexualita. Demografický vývoj společnosti má též celou řadu sociálně – pedagogických souvislostí. Počet dětí, které využívají vzdělávací a výchovná zařízení, a jejich charakteristiky vytvářejí specifické požadavky na oblast institucionální výchovy a péče o volný čas dětí a mládeže.“⁸*

---

⁵ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V.: *Člověk, prostředí, výchova*. s. 79.

⁶ JANOUŠEK, J., a kol.: *Sociální psychologie*. s. 126.

⁷ Srov. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. s. 81.

⁸ KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V.: *Člověk, prostředí, výchova*. s. 79.

b) Sociálně – ekonomická funkce - členové rodiny se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry prostřednictvím svého povolání. Také je rodina významným spotřebitelem, na kterém má trh značnou závislost. Poruchy ekonomické funkce se projevují v hmotném nedostatku rodin, což v současnosti někdy bývá důsledkem nezaměstnanosti nebo také zvyšováním nákladů.⁹ Rodinu bychom mohli označit jako systém, který realizuje rozhodnutí týkající se využití materiálních a finančních prostředků, investic, výdajů – přerozdělování v rámci rodiny, což má sociální charakter. Rodina se zde chová jako autonomní systém s výraznými prvky solidarity.¹⁰

c) Ochranná funkce – rodina zajišťuje životní potřeby nejen dětí, ale všech členů rodiny. Po roce 1990 je rodina na této funkci více zainteresována a očekává se od ní větší spoluúčast na jejím plnění.

d) Sociálně – výchovná funkce - první sociální skupinou, která učí dítě přizpůsobovat se životu, osvojovat si základní návyky a způsoby chování běžné ve společnosti, je právě rodina. Ústřední úlohou socializačního procesu v rodině zůstává příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života.¹¹

Více k socializaci v rodině: „*Socializací v rodině rozumíme především proces působení rodiny na své členy v celém souhrnu jevů a procesů: ekonomických, sociálních, kulturních, mravních, estetických, zdravotních a jiných. Ústřední úlohou socializačního procesu v rodině zůstává příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života. Dítě od narození a po celou dobu života v rodině přijímá velmi široké spektrum nejrůznějších informací a aktivně je zpracovává v souladu se svými přirozenými vlohami, biologickými a psychickými potřebami, se svými zkušenostmi, ale i s hodnotovými orientacemi a vzory, jimiž jsou pro dítě především rodiče a starší sourozenci. Dítě v socializačním procesu tedy nezůstává pasivním článkem, uplatňuje také svou vůli, své zájmy, přání, orientace. Rodinná socializace je v rozhodující míře nejen prostorem pro socializaci dítěte a v převážné míře také dalších členů rodiny, ale je také modelem pro osvojování sociálních rolí muže a ženy, otce a matky, a tak se promítá do budoucí reprodukční rodiny dětí.*“¹²

---

⁹ Srov. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. s. 81-82.

¹⁰ Srov. KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V.: *Člověk, prostředí, výchova*. s. 80.

¹¹ Srov. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. s. 82-83.

¹² KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V.: *Člověk, prostředí, výchova*. s. 80 - 82.

e) **Rekreační, relaxační a „zábavná“ funkce** – rodina by také měla pamatovat na rekreaci, relaxaci a zábavu. Pro děti mají tyto aktivity největší význam.

f) **Emocionální funkce** – tato funkce je pro rodinu zásadní a nezastupitelná. Vytváří takové potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty, tak jak to nedokáže žádná jiná instituce.¹³

1.2 Funkčnost rodiny

Funkčnost rodiny je možno hodnotit prostřednictvím dotazníku (Dotazník funkčnosti rodiny). Tato diagnostická metoda byla založena k objektivizaci poruch v rodině ve vztahu k dítěti. **Jedná se o následující poruchy:**¹⁴

- Rodiče se o děti nemohou starat.
- Rodiče se neumějí či nedovedou starat o dítě.
- Rodiče se nechtějí starat o dítě.
- Rodiče dítě týrají a zneužívají.
- Rodiče se o dítě nadměrně starají.

Z výsledků šetření vychází následující dělení:¹⁵

Funkční rodina – je zde zajištěn dobrý vývoj dítěte. Funkční rodina tvoří většinu ve společnosti.

Problémová rodina – V rodině není ohrožena výchova a vývoj dítěte. Přesto se zde vyskytuje závažná porucha některých funkcí. Může se jednat o poruchu jedné funkce nebo funkcí několik. Rodina má schopnost sama poruchy řešit.

Dysfunkční rodina – V rodině se nacházejí takové poruchy funkcí, které nepříznivě působí na vývoj dítěte. Poruchy ohrožují i celou rodinu a zejména vývoj a prospěch dítěte. Nutná je spolupráce s odborníky. Rodina si nedokáže pomoci sama.

Afunkční rodina – Rodina neplní své funkce a závažně ohrožuje vývoj dítěte. Řešením je odebrání dítěte z rodiny.

---

¹³ Srov. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. s. 83.

¹⁴ Srov. DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. s. 104-105.

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 106-109.

1.3 Některé faktory ohrožující funkčnost rodiny

1.3.1 Domácí násilí

Stává se, že silnější z partnerů ve většině případech je to muž, využije síly k prosazení svého názoru. Může to být výrazem nezvládnutí konfliktu nebo snaha o jeho vyřešení.¹⁶

„Domácí násilí lze definovat jako zneužití postavení a moci, kterou pachatel v rodině má. Projevuje se nepřiměřenými požadavky, vynucováním podřízenosti oběti a kontroly nad jejím životem. Toho je dosahováno násilím, event. vyhrožováním a využíváním strachu z další újmy.“¹⁷

V **příloze I** si můžeme přečíst výpověď ženy o domácím násilí, které si sama prožila.

Formy domácího násilí:

- fyzické ubližování (bití a jiné fyzické ohrožování),
- často spojené se sexuálním násilím,
- psychické týrání (vyvolávání strachu, vydírání a ponižování),
- ekonomické omezování (bránění vlastnímu výdělku, minimalizace prostředků na domácnost),
- sociální izolaci (zákaz kontaktu s příbuznými, přáteli atd.).

„Násilí páchané na ženách není výsadou nižších sociálních vrstev či minoritních skupin, ale lze se s ním setkat kdekoli, bez ohledu na úroveň vzdělání, profesní či konfesní příslušnost.“¹⁸

Existují různá vysvětlení pro vznik násilí. Např. interakční model sleduje chování násilníka a způsob reagování oběti. Jiné vysvětlení věnuje pozornost osobnosti agresora. Je možné vymezit typy žen a mužů, které lze označit za rizikové – ať už jde o potenciální pachatele, či oběti.

Spouštěče domácího násilí jsou různé, ale základ tvoří osobnost potenciálního pachatele, kterého uspokojuje týrání partnera a vůbec má sklony k takovému způsobu chování.¹⁹

---

¹⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. s. 632-633.

¹⁷ Tamtéž, s. 632-633.

¹⁸ Tamtéž, s. 634.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 634 – 636.

„Domácí násilí poškozuje i děti, které jsou jeho každodenními účastníky. Děje se tak dokonce i tehdy, když samy nejsou přímou obětí, ale jen jeho svědky. Tato zkušenost je ochuzuje o pocit bezpečí domova, posiluje jejich nejistotu a obavy z ohrožení. Prožívají více negativních emocí, na konfliktní situace reagují zvýšenou hostilitou (tzn. nepřátelství; sklon k agresivitě, tendence ublížit a škodit jiným)²⁰ a aktivními vyhýbavými reakcemi. Svět se jim nejeví bezpečný, mají sklon interpretovat i běžné projevy chování svých vrstevníků jako signál nepřátelství a podle toho na ně nepřiměřeně situaci reagovat.“²¹

1.3.2 Syndrom CAN

Dunovský definuje CAN jako náhodný děj či situaci, která je v dané společnosti nepřijatelná či odmítaná.²²

Ve své knize také uvádí pracovní verzi definice, která zní takto: „Za týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte považujeme: jakékoliv jednání rodiče, vychovatele anebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, popřípadě způsobuje jeho smrt.“²³

Dunovský dále ve své knize poukazuje na děti, u kterých vzniká riziko Syndromu CAN. Jedná se o následující skupiny:²⁴

1. Dítě, které své rodiče nebo dospělé vychovatele zatěžuje, dráždí, vyčerpává fyzicky nebo psychicky a často v obou případech.
2. Dítě, jehož rodiče nebo dospělí vychovatelé mu nerozumí.
3. Dítě, které nesplnilo očekávání rodičů.

Během mého působení v Domově pro matky s dětmi v tísní jsem se více setkala se zanedbáváním dítěte.

---

²⁰ Slovník cizích slov [online], [cit. 2010-03-15], Dostupné na WWW: <<http://www.slovník-cizich-slov.cz/pismo/h/125>>.

²¹ VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. s. 644.

²² Srov. DUNOVSKÝ, J., DYTRICH, Z., MATĚJČEK, Z.: *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. s.23.

²³ Tamtéž, s. 24.

²⁴ Srov. Tamtéž, s. 135.

Nejčastěji se zanedbávání dítěte objevuje u rodin s nízkým postavením ve společnosti. Pro jedince bývá typická zanedbaná domácnost a nedobré vztahy mezi členy rodiny. Tito lidé bývají závislí na alkoholu či drogách, mohou mít poruchu osobnosti, mentální postižení, tělesné nebo duševní onemocnění atd. U zanedbávání se jedná o nedostačující uspokojování potřeb dítěte.²⁵ Takový způsob přístupu k dítěti může zapříčinit poškození dalšího vývoje osobnosti dítěte.²⁶

1.3.3 Závislost na alkoholu

V naší společnosti se alkohol toleruje. Je spojen s různými společenskými událostmi. Předpokládá se však, že je člověk schopen určit hranice užívání alkoholu. Člověk, který tuto schopnost ztratil, přestává být společností tolerován. Alkoholici často vyvolávají konflikty, nerespektují normy společnosti a na základě takového postoje jsou druhými odmítáni a odsuzováni. Dá se říci, že alkoholik má nízké postavení mezi lidmi.²⁷

Nežádoucí dopady závislosti na alkoholu²⁸

U alkoholiků často dochází ke ztrátě zaměstnání z důvodu zhoršení pracovní výkonnosti a neplnění požadovaných úkolů. Ztráta zaměstnání také znamená snížení příjmů rodiny. Závislost na alkoholu způsobuje nechuť k hledání nového zaměstnání. Alkoholik nemá ani dostatek energie pro uplatnění se na trhu práce, kromě toho se setkává ne zřídka s odmítnutím.

„Člověk závislý na alkoholu devastuje rodinu materiálně, sociálně i psychicky.“²⁹
U alkoholika se objevuje určitá sobeckost, chová se k členům rodiny bezohledně a neplní úlohu své role rodiče a ani partnera. V domácnosti, kde se nachází závislý člověk, může dojít k zanedbávání dítěte a tudíž bývá dítě ohroženo i na zdraví. Příčiny jsou v nesprávné a nedostačující výživě, zanedbávání hygieny atd.

Užívání alkoholu v těhotenství má nežádoucí vliv na vývoj plodu. Hovoří se zde o **fetálním alkoholovým syndromu**. Mezi příznaky syndromu patří růstová retardace,

---

²⁵ VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. s. 594.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 597.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 570.

²⁸ Srov. Tamtéž, s. 570-571.

²⁹ Tamtéž, s. 570.

nižší inteligence, poruchy učení a chování. Alkohol působí na nervovou tkáň a dochází k poškození nervového zárodku.

Alkoholik může mít negativní vliv i na psychický vývoj svého dítěte. U dětí se objevuje deprivace z důvodu, že takto postižená rodina není schopna zajistit dítěti pocit jistoty a bezpečí.

1.3.4 Nezaměstnanost³⁰

Na vznik nezaměstnanosti má vliv vzdělání, věk, pohlaví, zdravotní stav a společenský status.

Pro rodinu znamená ztráta zaměstnání tíživou životní situací, která přináší do rodinného života mnoho změn. Nezaměstnanému se snižuje sociální postavení, u muže se jedná o ztrátu dominantní pozice. Mění se vztahy mezi příslušníky rodiny. Nezaměstnaný je stále doma a narušuje denní stereotyp. Sníží se příjem. Rodina musí na tuto situaci zareagovat a uskromnit se. Izolace, absence kontaktu s okolím, nárůst napětí mezi členy rodiny bývají důsledky nezaměstnanosti.

Psychická podpora členem rodiny je pro nezaměstnaného důležitá, ale záleží, zda vůbec nějakou podporu je ochoten přijmout. Nezaměstnanost je situace, která zasahuje i druhého partnera. Do rodiny se vnáší napětí a riziko vzniku konfliktů, které může vyústit v domácí násilí. Rozpad rodiny je také častým jevem u takto postižených rodiny.

Nezaměstnanost přináší zátěž i pro děti. Objevuje se zde změna v rodinném klimatu. Rodiče si mohou vybíjet napětí ze vzniklé situace na dětech prostřednictvím nepřiměřeného trestání. Snížený příjem rodiny může pro dítě znamenat omezení aktivit s vrstevníky a následně ovlivnit i vztahy s nimi. Děti v nižším věku se cítí být vinni za změnu chování rodičů a u starších dětí napětí v rodině může vyvrcholit až útekem z domova.

---

³⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. s. 732.

1.3.5 Ztráta bydlení³¹

Nejčastější příčinou ztráty bydlení je závislost na alkoholu či drogách, nezaměstnanost, rozpad vztahu, návrat z výkonu trestu a zadlužení.

Člověk se velmi snadno stane bezdomovcem. Bezdomovec je v České republice ten, který žije na ulici, ale z širšího pohledu můžeme považovat za bezdomovce toho, který žije v nevyhovujících podmínkách nebo má nejisté bydlení, protože neplatí nájem. Mezi tím jsou také lidé žijící v azylovém domě, což je dočasné bydlení.

Z výzkumu zaměřeného na nedostupnost bydlení vychází fakt, že vysoké ceny bydlení nejsou základní příčinou ztráty bydlení. Zde se ukazují jiné faktory, které ztrátu bydlení zapříčiňují. Lidé neumí hospodařit se svými příjmy. Na vině může být závislost na alkoholu nebo jiných drogách, nízká finanční gramotnost.

2 PROBLEMATIKA OSAMOCENÉHO RODIČE

2.1 Osamocený rodič

Tradiční rodina má podobu matka – otec – dítě. Ve výzkumné části této práce zjistíme, že ve zkoumaném vzorku je sestava rodiny tvořena matkou a dítětem. Jde o matky, které jsou rozvedené nebo svobodné, ale přítel od nich odešel, v lepším případě. Samozřejmě se nám zde objevují patologické jevy jako např. fyzické a psychické týrání, drogy, alkoholismus, a to ze strany partnera nebo matky samotné.

Co znamená termín osamělý rodič. Z pohledu zákona o státní sociální podpoře je to rodič svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem atd. Také existují rodiny, kdy jeden z rodičů už fakticky s rodinou nežije, ale k rozvodu nedošlo. Dle zákona nejde o osamoceného partnera, ale z pohledu sociální práce je to informace důležitá. Pokud tomuto klientovi poskytujeme sociální službu, je pro nás osamocený.³²

Reflexe z praxe: Během doby, co vykonávám práci v Domově pro matky s dětmi v tísni (dále jen DMD), jsem se už s takovým případem setkala. Matka s dětmi bydlela ve velkém bytě, manžel

---

³¹ Srov. MIKESZOVÁ, M. *Příčiny bezdomovectví* [online], Socioweb 05/2011, poslední aktualizace 30.4.2011, [cit. 2012-02-28], Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz>>.

³² Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. s. 43.

odešel a finančně rodinu už nepodporoval, ale k rozvodu nedošlo. Matka doufala, že se manžel vrátí a vzniklou situaci neřešila. Situace se však zhoršila natolik, že o byt přišla z důvodu neplacení nájmu, na který jí nezbyvali již peníze a stala se uživatelkou DMD. Následně začala s naší pomocí situaci řešit.

V častějších případech je osamělým rodičem rozvedená žena žijící se svým nezletilým dítětem nebo dětmi. Asi v deseti procentech je muž osamělým rodičem. Pro takového rodiče je ekonomické zajištění rodiny, vedení domácnosti, čas věnovaný výchově a péči o děti velkou zátěží.³³ Opět mohu posoudit z pohledu mé práce jen ze strany matky. Pokud matka má pocit, že dostatečně nenaplňuje potřeby svého dítěte, objevuje se u ní beznaděj a ztrácí důvěru sama k sobě. V rodině, kde je jeden rodič, určitě také chybí pro dítě vzor matky nebo v častějších případech vzor otce.

2.1.1 Rizika

Osamocený rodič je častěji ohrožen nezaměstnaností, nedostatečným přístupem k přiměřenému bydlení, sociální izolací, chudobou či sociálním vyloučením.³⁴

Reflexe z praxe: Budu pokračovat ve výše uvedeném příkladu, kdy matka žila ve velkém bytě. Byla zvyklá na komfort a žili podle toho i v určitém kruhu společnosti. V první řadě, kdy se dostala do svízelné situace, se okruh její společnosti k ní otočil zády. Nikdy nepracovala, byla ženou v domácnosti, a tak měla problém najít si zaměstnání. Zde se nám objevují zmíněná ohrožení osamoceného rodiče.

Jednotlivá rizika:³⁵

- ohrožení základních funkcí rodiny,
- ekonomické znevýhodnění,
- nezaměstnanost,
- bytová problematika,
- sociální izolace,
- sociální vyloučení (exkluze).

Ohrožení základních funkcí

V rodinách osamocených rodičů mohou být funkce ohroženy z nedostatku času. Kdy výchova, běžná péče o domácnost, zajišťování financí pro rodinu leží na bedrech jednoho člověka. Tento člověk může být natolik zaměstnán, že mu už nezbyvá čas

---

³³ Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi* s. 44.

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 44-45.

³⁵ Tamtéž, s. 45.

na hraní, učení, povídání s dítětem. Negativní dopad na oblast sociální a psychologickou v rodině má i narušení funkce ekonomicko – zabezpečovací.³⁶

Ekonomická znevýhodnění

U osamocených rodičů se častěji objevují materiální problémy, a to z důvodu nízkého sociálního postavení. Tito lidé se často vyznačují menší odpovědností k životnímu stylu, mají větší počet dětí.³⁷

V práci se často setkávám s tím, kdy klientka nemá dostatek financí na stravu, zdravotní péči, vzdělávání, školní a mimoškolní aktivity dítěte. Školy pro děti pořádají různé kulturní nebo sportovní aktivity, které si musí rodiče zaplatit, ale uživatelky DMD nemohou pro nedostatek financí.

Pro děti to znamená určité vyloučení z kolektivu. Dítěti tato situace může bránit ať už v kulturním, duševním nebo sportovním vývoji. Dítě nemusí tímto získat znalosti pro další vzdělávání a končí u nekvalifikované práce. Dalo by se říci, že chudoba rodiče, podepisuje ortel do budoucnosti dítěte.³⁸

Nezaměstnanost

Opět se zde vyskytuje značný problém, když osamocený rodič je nezaměstnaný. Situace se opět netýká jen rodiče, ale i dítěte. Tento rodič na trhu práce je neatraktivní. Vychovává dítě sám bez pomoci druhého. Osamocený rodič je většinou příjemcem sociálních dávek. Je to příjem na hranici životního minima. Potřebuje služby sociální a zdravotní, které mu napomáhají k zvládnutí výchovných a zabezpečovacích funkcí rodiny.³⁹

Reflexe z praxe: Za dobu mého působení v DMD se u nás vystřídalo sedmnáct uživatelek. Většina matek byla na rodičovské dovolené a zbytek nezaměstnaný. Problém byl v prvním řadě ve vzdělání, které má většina uživatelek základní, nebo jsou vyučeny, ale nikdy nepracovaly a nemají praxi. Dvě uživatelky si dělaly rekvalifikační kurz, ale není to častým jevem. Potom se hledání práce stává velmi obtížné.

Bytová problematika

Nezaměstnanost a zadluženost mohou přispět ke ztrátě bydlení. Neplacení nájemného je nejčastějším důvodem ztráty bydlení a výpovědi z bytu. Neplacení nájemného je

---

³⁶ Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. s. 45.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 45-46.

³⁸ Srov. Tamtéž.

³⁹ Srov. Tamtéž.

hrubým porušením povinnosti nájemce. Nájemce bytu je povinen platit nájemné v předem stanovené výši a v předem dohodnutém termínu, jak musí být uvedeno v nájemní smlouvě. Neplacení nájemného může vést k podání výpovědi z bytu ze strany pronajímatele. Pronajímatel může vypovědět nájemní smlouvu také v případech, kdy nájemce hrubě porušuje své povinnosti, které mu plynou z nájemní smlouvy nebo porušuje dobré mravy v domě. Pronajímatel je povinen se při podání výpovědi z bytu řídit Občanským zákoníkem (zákon č.40/1964 Sb.). Výpověď z bytu musí být podána písemně s určenou lhůtou, kdy má nájem skončit. Výpovědní lhůta nesmí být kratší než tři měsíce. Začíná běžet prvním dnem následujícího měsíce, v němž byla výpověď doručena, skončit musí ke konci kalendářního měsíce.⁴⁰

Reflexe z praxe: Mnohokrát se setkáváme s problémem, kdy po rozvodu matka žije buď s bývalým partnerem v jedné domácnosti nebo je nucena žít se svými rodiči či ostatními příbuznými. Často se takové bydlení stává neúnosným a matka hledá jinou alternativu. Touto alternativou je právě Domov pro matky s dětmi v tísní, který je ale časově limitován. Další problematikou bydlení je neplacení nájmu viz. předchozí text. Sociální pracovníce pomáhají matkám s hledáním bydlení a s vyřizováním formalit, ale vzniká zde určitá komplikace. Je větší počet potřebných, než počet odpovídajícího bydlení. V našem případě jde o sociální byty, které tak nezatíží matky finančně.

Sociální izolace

Osamocení rodič zastává v domácnosti obě rodičovské role. Nezbyvá mu tak prostor pro trávení svého volného času. Setkávání s ostatními lidmi se krátí na kontakty příbuzenské a pracovní. Člověk nenavštěvuje kulturní akce, přátelská setkání nejen proto, že nemá čas, ale často i z finančních důvodů (např. nezaplatí si osobu na hlídání).⁴¹

Problém sociálního vyloučení (exkluze)

Sociální vyloučení se týká národnostní menšiny, lidí bez vzdělání, člověka se špatným zdravotním stavem atd. „*Základní příčinou sociálního vyloučení je podle mnoha odborníků dlouhodobá nezaměstnanost, související s komplikovaným uplatňováním některých skupin obyvatel na trhu práce. Mezi uvedené skupiny nesporně patří osamělí rodiče, zejména ženy.*“⁴²

Tématem sociálního vyloučení se budeme zabývat více v následující kapitole.

---

⁴⁰ Srov. NÁGLOVÁ, A., NICM, NIDM, MŠMT. *Neplacení nájemného a výpověď z bytu* [online], poslední aktualizace 3.5.2010, [cit. 2011-11-03], Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz>>.

⁴¹ Srov. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. s. 45 – 46.

⁴² Tamtéž, s. 47.

3 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

Z pohledu zákona je *sociální vyloučení vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace.*⁴³

Dle odborníků z Člověka v tísní sociální vyloučení vzniká krizovou situací, která setrvává dlouhodobě. Může se stát, že přijdeme o zaměstnání, onemocníme, vyhoříme, staneme se obětí trestného činu. Člověk je nucen usilovně pracovat a svoji situaci stabilizovat. Často se lidé neobejdou bez cizí pomoci. Pokud vůbec nějakou možnost pomoci mají. Pomoc představuje např. rodina, nejbližší přátelé nebo různé instituce.

Sociálním vyloučením jsou nejvíce ohroženi ti, kteří nedokázali vyřešit svoji krizovou situaci a nabalují se na ně další a další problémy. V této situaci se často nacházejí lidé v důsledku neznalosti svých práv a povinností, zadluženosti, diskriminace, špatného rodinného zázemí, snížené schopnosti uplatnit se na trhu práce atd. Tíživá situace může vycházet ze zanedbání svých povinností, nebo se dotyčnému nepovedlo přes veškerou snahu uplatnit ve společnosti. Často se důvody mísí.

*„Postupným propadem na dno přestává být zřejmé, co je původním důvodem propadu a co jeho následkem. Lidé upadají do začarovaného kruhu problémů, přičemž jim není jasné, který z nich je třeba řešit jako první.“*⁴⁴

Skupiny ohrožené sociálním vyloučením

Mareš uvádí, že seznam skupin ohrožených sociálním vyloučením je dlouhý a mění se v závislosti na okolnostech.

Výčet některých skupin:⁴⁵

- Drogově závislí.
- Bezdomovci.
- Osamělí rodiče (především ženy – matky) s dětmi.
- Mentálně a fyzicky handicapovaní.
- Týrané děti.
- Staří osamocení jedinci.

---

⁴³ §3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁴⁴ Člověk v tísní o. p. s. *Sociální vyloučení* [online], [cit. 2012-03-2], Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=119>>.

⁴⁵ MAREŠ, P. *Faktory sociálního vyloučení*. s. 16.

Rizika chudoby a sociálního vyloučení

Dle Mareše se jedná o tři faktory:⁴⁶

- Dlouhodobá nezaměstnanost.
- Opakovaná nezaměstnanost.
- Kumulace nezaměstnanosti v domácnosti (oba partneři bez zaměstnání).

Kombinace těchto faktorů zapříčiňuje zvýšené riziko chudoby a sociálního vyloučení. Nelehká situace je i u osamělých osob. Jedná se o osamělí rodiče. Především jsou to svobodné nebo rozvedené matky, které se starají o nezaopatřené dítě či děti.⁴⁷

Keller v rozhovoru pro časopis Sociální práce zaměřený na problematiku chudoby uvádí důvody, proč patří rozvedené, svobodné matky s dětmi (samoživitelky) mezi nejohroženější sociální skupiny. Zmiňuje se o podobnosti příjmů důchodců a matek. Matky však musí z těchto příjmů živit své děti. Také na rozdíl od důchodců nemají vyřešenou bytovou situaci a objevuje se zde i problém s uplatněním na trhu práce, když péče o děti se rozpadá nebo je příliš drahá. Poukazuje na systém podnikových jeslí a školek, které se objevují v Itálii. U nás tento systém také existoval a byl zlikvidován.⁴⁸

4 AZYLOVÝ DŮM – DOMOV PRO MATKY S DĚTMI V TÍSNI

Tato sociální služba obsahuje tyto základní činnosti:⁴⁹

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajišťování stravy,
- b) poskytnutí ubytování,
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Pozn.: Bližší specifikaci základních činností této služby najdeme ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Následující specifikace služby, vychází z interních materiálů Domova sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní. Týkají se poslání Domova, cílové skupiny, cílů a popisu

---

⁴⁶ Srov. MAREŠ, P. *Faktory sociálního vyloučení* s. 20.

⁴⁷ Srov. Tamtéž s. 21.

⁴⁸ Srov. KOPŘIVOVÁ, J.: Sociální práce je symbol kulturnosti a civilizovanosti. Sociální práce – Sociologický, psychologický a legislativní pohled na chudobu, *Sociální práce - Sociální práce a boj s chudobou*, roč. 2010., č. 1., s. 5.

⁴⁹ §57 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

samotné služby. Domov v Havlovicích je také součástí výzkumu této práce. Fotografie zařízení a jeho aktivit si můžeme prohlédnout *v příloze II*.

Poslání

Posláním Domova je pomoc matkám s dětmi, nezletilým matkám a těhotným ženám, které se ocitly v tíživé životní situaci důsledkem ztráty bydlení. Uživatelkám tato služba nabízí ubytování, sociálně – právní poradenství, pomoc při hospodaření a vedení domácnosti, každodenní pomoc a podporu při výchově a péči o děti. Cílem Domova je pomoc uživatelkám získat základní dovednosti, aby byly schopny vyřešit bytovou situaci a zajistit péči o děti.

Cílová skupina:

Služba DMD slouží:

- matkám s dětmi do 18-ti let,
  - nezletilým matkám,
  - těhotným ženám,
- kteřé se ocitly v tíživé životní situaci, v ohrožení života nebo se staly oběťmi domácího násilí.

Cíle:

- Pomoc zlepšit finanční situaci a hospodaření s penězi.
- Pomoc řešit uživatelkám jejich momentální tíživou situaci a překonat problémy plynoucí z nevyhovujícího nebo chybějícího rodinného zázemí (pomoc při hledání ubytování, zaměstnání, popř. dokončení vzdělání, rekvalifikace).
- Pomoc při jednání s úřady (např. při vyřizování sociálních dávek).
- Pomoc matkám při řešení výchovných nebo jiných problémů související s péčí o dítě.
- Motivovat matky při vytváření volnočasových aktivit dítěti (dětem).
- Podpořit nebo udržet pozitivní sociální vazby s rodinou i širším okolím.
- Rozvíjet samostatnost a zodpovědnost uživatelék.
- Pozitivně povzbuzovat rozvoj osobnosti uživatelék a jejich dětí.

Domov pro matky s dětmi v tísní v Havlovicích zřizuje Diecézní charita Plzeň. Domov je v provozu od 30. dubna 1999 a poskytuje sociální služby podle zákona

č.108/2006 Sb. o sociálních službách. Finance na provoz Domova se získávají z dotací státu, kraje a obcí, sponzorských darů, veřejných sbírek a příspěvků klientek. Služby Domova jsou určeny matkám s dětmi do 18 let, případně do 26 let, pokud se připravují na budoucí povolání. Dále nezletilým matkám a těhotným ženám v tíživé životní situaci. S klientkami se uzavírá Smlouva o poskytnutí sociálních služeb dle zákona 108/2006 Sb. a to po dobu zpravidla nepřesahující 1 rok. Za poskytované služby platí klientky úhradu ve výši 60,-Kč matka/den a 30,-Kč dítě/den.

V Domově je nepřetržitá služba, kterou poskytuje tým zaměstnanců s odborným vzděláním. Zaměstnanci se při poskytování sociální služby řídí etickými zásadami Domova a je kladen důraz na úctu a respekt k lidské důstojnosti klientek. Ke každé klientce se přistupuje individuálně a zaměstnanci jí pomáhají při naplňování jejích osobních cílů s ohledem na její možnosti, schopnosti a podmínky. Soukromí každé z klientek je respektováno a zaměstnanci Domova se snaží klientky motivovat, aby samy rozhodovaly o svých záležitostech, které se jich týkají. Právě motivace k plnění cílů a samostatnosti je prostředkem, který má zabránit dlouhodobému setrvání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace.

Během pobytu v Domově je s každou klientkou vypracován individuální plán, ve kterém si stanoví osobní cíle, které se pak snaží za pomoci zaměstnankyň naplnit. Domov má svůj Domácí řád, který musí matky dodržovat, nejsou však nijak omezovány v pohybu mimo zařízení.

Domov je službou sociální prevence. Službu využívají matky s dětmi a těhotné ženy, které nejsou schopny samy řešit svojí tíživou situaci a v jejímž důsledku by hrozilo umístění jejich dětí do kojeneckých ústavů a dětských domovů. Tato služba směřuje k sociální prevenci. Nabízí jiné životní podmínky a způsoby jednání, alternativy chování k sobě, dětem i společnosti.

Dočasného zázemí v Domově lze zabránit výskytům sociálně patologických a kriminálních jevů, ke kterým by se mohly matky v tíživé situaci uchýlit. Stejně tak je snahou zabránit tomu, aby se tyto jevy objevovaly v dalších generacích.

5 METODIKA VÝZKUMU

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit důvod pobytu uživatelky služby Domov pro matky s dětmi v tísní (dále jen DMD) v Havlovicích. Dále bych chtěla ověřit, zda je nutná sociální služba, která by zabránila opakovanému užívání služby DMD.

5.2 Výzkumné metody

„Již sám prvotní význam pojmu metoda, který má své kořeny v řečtině, znamená defacto (touto cestou). Jde tedy o cestu, která vede k určitému cíli. V přeneseném slova smyslu výzkumná metoda je cestou, která vede k cíli stanovenému badatelem pro daný výzkum.“⁵⁰

„Výzkumná metoda je, podle našeho názoru, obecným metodologickým nástrojem k získání a zpracování dat, vymezujícím širší a komplexnější úhel pohledu na šetřenou problematiku.“⁵¹

5.2.1 Kvalitativní výzkum

„Kvalitativní výzkum je ve své povaze orientovaný holisticky (celostně): Člověk, skupina, jejich produkty, či nějaká událost jsou zkoumány podle možností v celé své šíři a všech možných rozměrech.“⁵²

Jeho data jsou nenumerická. Údaje tohoto výzkumu jsou např. uváděna jako výpovědi tázaných osob, nebo napsaný text, který je analyzován podle kvalitativních kategorií.⁵³

---

⁵⁰ PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. s. 91.

⁵¹ Tamtéž, s. 95.

⁵² FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. s. 245.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 245.

5.2.2 Rozhovor

Vedla jsem svůj výzkum jako kvalitativní a pro získání potřebných informací jsem zvolila strukturovaný rozhovor.

Rozhovor vychází z ústní komunikace, neopírá se tedy o písemné vyjádření respondenta.⁵⁴

Typy rozhovoru:⁵⁵

- **Volný, nestrukturovaný rozhovor** – dochází zde k volné výměně názorů, rozhovor může být ovlivněn zvoleným tématem, ale to se může v průběhu rozhovoru měnit. Tento rozhovor může být orientační nebo doplňující. Hodí se pro sestavení dotazníku předem realizovat volný rozhovor, ale může také posloužit pro doplňující informace z předcházejícího dotazníku.
- **Strukturovaný rozhovor** – má jinou funkci a jeho realizace je od volného rozhovoru odlišná. U strukturovaného rozhovoru jde o získání odpovědí na předem připravené otázky. Ve výzkumném rozhovoru se používají stejné otázky pro všechny respondenty.
- **Polostrukturovaný rozhovor** – počátek má formu nezávazné komunikace. Cílem je získat důvěru respondenta, se kterým bude dále veden rozhovor.

Strukturovaný rozhovor

Podmínky dobře vedeného strukturovaného rozhovoru:⁵⁶

- Vytvoření optimální atmosféry důvěry.
- Získání důvěry může přinést úskalí v podobě, kdy respondent má dojem, že to není vážné a nesoustředí se. Také se může snažit a převzít vedoucí roli a nasměrovat rozhovor jinam. **Je důležité udržet odpovídající rovinu rozhovoru.**
- Otázky musí být koncipované tak, aby na sebe navazovaly a tvořily osu rozhovoru.

Základní podmínky, které musí otázky splňovat ve strukturovaném rozhovoru:⁵⁷

- Srozumitelnost pro respondenta, stručnost a máloslovnost otázek.
- Otázky nenávodné, aby nenaznačovaly očekávanou odpověď.
- U intimně směřovaných otázek je důležitá opatrnost ve vedení rozhovoru.

---

⁵⁴ Srov. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. s. 117.

⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 118 -119.

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 119.

⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 119 – 120.

- Stálá, standardizovaná formulace otázek pro všechny respondenty.
- Otázky ve strukturovaném rozhovoru jsou obsahově navazující.

Styl vedení rozhovoru:⁵⁸

- Navázání kontaktu s respondentem nesmí být vtíravé, na druhou stranu by mělo být nenásilné, přirozené, aby již začátek rozhovoru respondenta neodradil.
- Skutečný zájem o respondenta – může se stát, že výzkumník občas nechtěně neposlouchá. Dotazovaný to zjistí a uzavře se. Chce to trpělivost a soustředění.

Strukturovaný rozhovor je jako umění, není každému dáno.

5.3 Výzkum

5.3.1 Výběr respondentek

Oslovené respondentky jsou uživatelky služby Domov pro matky s dětmi v tísni (dále jen DMD). Jedná se o Domov v Havlovicích u Domažlic. Tento výzkum je veden prostřednictvím strukturovaného rozhovoru. S touto výzkumnou metodou se můžeme více seznámit v kapitole 5.2 Na výzkumu se podílelo osm užívatelk, kdy osmá uživatelka se již nenachází v tomto zařízení. Zařízení Domova je určeno pouze pro matky s dětmi, a tak jde většinou o osamocené matky.

Cílem výzkumu je zmapování důvodů pobytu v DMD a pohled užívatelk na složitou životní situaci, kterou řeší z pozice osamocené rodiče. Ve výzkumu se zaměřuji i na jejich rodinnou anamnézu, abychom měli představu, z jakého prostředí užívatelky vycházejí.

Charakteristika vzorku

Výzkumu se zúčastnilo osm užívatelk služby ve věkovém rozpětí 22 – 39 let. Jedna uživatelka je ubytována v DMD společně se třemi dětmi, čtyři užívatelky jsou zde ubytovány se dvěma dětmi a dvě užívatelky s jedním dítětem. Věk dětí užívatelk služby DMD je v rozpětí od tří měsíců do 8 let. Jedna respondentka již službu nevyužívá. Má tři děti ve věkovém rozpětí od tří měsíců do 8 let.

---

⁵⁸ Srov. PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. s. 120 – 121.

Všechny oslovené respondentky jsou svobodné. Čtyři z nich mají základní vzdělání, jedna má nedokončené základní vzdělání a tři jsou vyučené v různých oborech. Doba pobytu respondentek je v rozpětí od tří měsíců do 4 let. Nejdelší doba pobytu patří respondentce, která již neužívá službu DMD.

Postup výzkumu

Pro tento výzkum byl sestaven Dotazovací arch *viz. příloha III*. Tento arch se skládá z několika částí. Jedná se o přípravu před samotným rozhovorem, zahajovací otázky, jádro rozhovoru, doplňující otázky, závěr.

V přípravě před samotným rozhovorem jsem se snažila o navození uvolněné atmosféry.

V druhé části byly respondentky seznámeny s účelem rozhovoru. Poté následovala dohoda, ve které respondentky odsouhlasily písemný záznam jejich výpovědi. Domluvily jsme se na časovém prostoru, který byly ochotny mi poskytnout. Zde se také můžeme seznámit s anamnestickými údaji respondentek a jejich primární rodinou.

Jádro rozhovoru obsahuje soubor otázek, které mapují důvod pobytu v DMD a pohled uživatelek na jejich složitou životní situaci. Tato část je ukončena otázkou, co by potřebovaly uživatelky, aby již nenastala tato složitá životní situace.

Doplňující otázky se týkají zájmů a způsobu trávení volného času. Zaměřeny jsou také na styk s přáteli a vztah s ostatními klientkami. V poslední doplňující otázce se dotazují na další vzdělávání v podobě rekvalifikace, která může napomoci uživatelkám služby k lepšímu uplatnění na trhu práce.

Závěrem rozhovoru jsem respondentkám poděkovala za spolupráci.

S každou respondentkou byl rozhovor veden samostatně. Kvůli ochraně identity byla pozměněna jejich jména a také jména dětí. Respondentkám byl přečten přepis rozhovoru a informace v něm uvedeny byly použity s jejich souhlasem. Přepis rozhovorů nalezneme v *příloze IV*.

Po této fázi výzkumu následovala analýza získaných dat. Zjištěné údaje byly roztříděny do třinácti kategorií. Samotný přepis rozhovoru je zcela identický s výpověďmi respondentek. Výrazy používané dotazovanými jsou zachovány.

5.3.2 Analýza údajů

1 kategorie – primární rodina a vztah s rodiči nyní

U všech oslovených respondentek si můžeme povšimnout přítomnosti patologických jevů. Když bychom je shrnuly, jedná se o rozpad rodiny, alkoholismus, závislost na automatech, sexuální zneužívání rodičem a sourozencem, fyzické týrání, chudoba.

Každá z respondentek stavěla svůj život na velmi porušených základech, které tvořila jejich rodina. Většinou se jedná o velmi negativní vztah rodičů či sourozenců k respondentkám samotným. Výjimku bychom mohli vidět u respondentky 5, o kterou se z jejího pohledu rodiče starali dobře, ale žili v chudobě, protože otec nechtěl pracovat a matka byla invalidní. S matkou je i dnes v kontaktu, ale jen pokud má finance. Další výjimkou je respondentka 7. Vyrůstala sice v neúplné rodině, ale matka se o ní starala dobře. Vztah jim dodnes funguje. Respondentka 8 nemluvila o otci, ale jen o své matce, se kterou žila sama se sestrou. Vyjádřila se o ní, že měly dobrý vztah a ten přetrvává do dnešní doby. Matka podporovala respondentku 8 v průběhu pobytu v DMD.

Respondentka 1: *„Rodiče se mi rozvedli, když mi bylo pět let. Vychovávala mě vlastně babička. Táta se ke mně choval jako kamarád. Moc se mě nevšímal. Pro něj byly důležité jeho přítelkyně, které neustále střídal. Další jeho zábavou byl alkohol a automaty. Babička se o mě starala, ale pořád mi něco vyčítala. Vyčítky se týkaly peněz. Nechtěla mně dál financovat školu. Byla jsem na střední zemědělské škole, ale nedodělala jsem jí. Mám obavy, že už si školu nedodělám.“*

Respondentka 2: *„Vyrůstala jsem v neúplný rodině. Mamka se třikrát rozvedla, mám pět sourozenců. Osobně znám jen dvě sestry, ostatní sourozenci jsou v dětském domově. S mamkou jsme měly vždy kladný vztah, ale našla si nového přítele a s ním má dvě děti. Docházelo častěji k velkým konfliktům.“*

Respondentka 3: *„S matkou jsem měla dobrou vztah. Táta mě bil a znásilňoval od dvanácti let. Vyhrožoval, že mě zabije, když to matce řeknu. Matka umřela, když mi bylo patnáct a otec šel do vězení za krádeže. Ještě mám dva sourozence. Jeden je teplej, to je ten mladší. Druhej brácha mě taky znásilňoval. Dneskase s tím starším bráchou nestýkám.“*

Respondentka 4: „Matka už umřela. Otec nevím, kde je. Mám dvě sestry, ale nesetkáváme se. Rozešly jsem se ve zlém. S rodičema jsem taky neměla dobrý vztah. Matka mě pořád jenom bila a otec chlastal.“

Respondentka 5: „Mamina s otcem se o mně starali dobře. Jenže jsme neměli pořád peníze. Mám šest sourozenců. Žili jsme vedle hřbitova v polorozpadlém baráčku. Otec moc dělat nechtěl a matka byla invalidní. Někdy jsme neměli ani na jídlo. Se sourozenci máme dobrý vztah.“

Respondentka 6: „S rodičema to nebylo špatný, když byli spolu, ale když mi bylo patnáct, tak se rozvedli a všechno šlo z kopce. Otec od nás odešel, ale stejně jsme spolu byli v kontaktu, jenže matka to všechno rozvrtala a otec pak už raději k nám nejezdil. Matka si našla nového přítele a já šla stranou. Věnovala se akorát mojí sestře. Byla jsem vůbec ráda, že jsem se vyučila, pak jsem šla dělat kosmetičku ke své kamarádce. Matka mi pořád předhazovala, abych už vypadla z domu, že prý chce mít své soukromí, ať to udělám jako starší sestra, která už odešla a má rodinu.“

Respondentka 7: „Otec od nás odešel, když jsem byla ještě hodně malá. Žila jsem jenom s matkou a s mojí mladší sestrou. Nikdy nebylo moc peněz, ale matka se o nás starala dobře.“

Respondentka 8: „Žila jsem jen s matkou a mojí mladší sestrou. Moje matka se mě snažila podporovat i v průběhu pobytu v azyláku. Máme dobrý vztah.“

2 kategorie – vztah k otci dítěte

V druhé části se nám potvrzuje, že stavění života na velmi poničených základech, které jsou dány primární rodinou. Je velmi obtížné. U jednotlivých respondentek často figurují alespoň dva partneři, se kterými mají děti, ale partnerský vztah ani s jedním nevyšel. Zde se také objevují patologické jevy jako alkoholismus, násilí ze strany partnera. V jednom případě jde o jev velmi šokující, a to u respondentky 7, kdy agrese partnera přešla i na děti v podobě nepřiměřeného bytí a pálení cigaretami. Matka dětí si odnesla následky pro mladou ženu velmi definitivní. V důsledku fyzického napadání partnerem jí bude nejspíš odebrána děloha a to nemluvím o následcích psychických.

Respondentka 1: „Pokud jde o Lenky otce, tak s tím jsem chodila rok. Vlastně byl mojí oporou v době, kdy jsem musela odejít ze školy a pomohl mi najít práci. Bydlela jsem s ním u jeho rodičů. Rok po našem seznámení jsem čekala Lenku. Neměl z mého těhotenství radost a náš vztah začal hlapovat. Nějak jsme to překonali a zkusili to napravit. Byli jsme spolu čtyři roky, ale potom jsme zjistili, že to mezi námi nemá cenu.“

Každý jsme si šli vlastní cestou. Dnes spolu pořád udržujeme kontakt kvůli Lence. Má ji rád a bere si jí na prázdniny. Po několika měsících od našeho rozchodu jsem poznala otce Lukáše a Lucie. Nejprve jsme spolu chodili tajně, ale pak jsme si našli byt. Když jsem čekala Lukáše, choval se ke mně velmi pěkně. Měli jsme dostatek peněz a byl s námi pořád doma. Když jsem čekala Lucii, začal se náš vztah měnit. Neviděla jsem ho třeba tři měsíce. Po třech měsících třeba přijel s tím, že se musíme stěhovat ,a tak to bylo neustále. Pak třeba jezdil jednou za půl roku. Korunu jsem už od něj neviděla, měl samé dluhy a dozvěděla jsem se, že má děti někde s někým jiným. Dnes už se nevidíme, slyšela jsem, že ho měli zavřít.“

Respondentka 2: *„S otcem Martiny už nejsem v kontaktu. Po našem rozchodu jsem zjistila, že jsem těhotná, ale stejně nejevila zájem. S otcem Radka jsem byla pět let. Chtěl si dát pauzu a odešel za jinou. Nabídla jsem mu, že nemusíme náš rozchod řešit přes soud, že mu budu Radka pravidelně dávat a domluvíme se na výživném, souhlasil. Po prvním pobytu Radka u otce došlo k problému. Nechtěl mi ho vrátit. Musela jsem to řešit přes soud. Dnes nejeví o Radka zájem a ani výživný mi neplatí.“*

Respondentka 3: *„Otec Anetky byl fajn. Byli jsme spolu tři roky. Pěkný vztah jsme měli. Hodně mě nutil do hygieny a dbal na to, abych byla čistá. Jenže před porodem naší dcery mě podvedl a já utekla. Po porodu umřel. Anetku ani nepoznal. O Tadeášovo otci nechci mluvit. Sice mi pomohl dostat se ze srabu z minulého vztahu, ale dneska je zase všechno jinak.“*

Respondentka 4: *„Otec Petry a Vojty je alkoholik. Sám má ještě z prvního manželství tři kluky. Někdy se k nám choval hezky, ale spíš chlastal. Jenže mě to taky strhávalo a chlastala jsem s ním. Potom mě taky hodně bil.“*

Respondentka 5: *„Otec Moniky pořád pil. Dělal jenom dluhy. Neměla jsem většinou žádné peníze. Propil i moje. Na Moniku neměl moc času, chodil po hospodách.“*

Respondentka 6: *„Byla jsem těhotná s přítelem a ten si našel jinou a nechal mě samotnou v ubytovně. O Natálku nejeví zájem.“*

Respondentka 7: *„Otec Karla a Karolínky žije dnes v Anglii. My jsme spolu byli čtyři roky. Než jsme měli první dítě, tak už mě bil, byla jsem hodněkrát v nemocnici, pak to ustalo a měli jsme Káju. Potom začal víc pít a zase mě bil. Byla jsem v azyláku rok, a pak jsem se zase k němu vrátila a narodila se nám Karolínka. Na chvíli mě přestal mlátit, jenže když Karolínka oslavila druhý narozeniny, tak těsně potom zase začal hodně pít a zase mě bil, ale už jeho hnusný chování začalo směřovat i na děti. Karlíka popálil cigaretou, Karolínku hodně bil do hlavy a mě zmlátil tak, že jsem ležela měsíc*

v nemocnici. Následky si už ponesu na celý život, už nebudu moct mít děti a nejspíš mi odeberou dělohu.“

Respondentka 8: *„Otec Evy a Pavlíka je s námi neustále v kontaktu. Dávám mu děti na víkendy a když jsou svátky. Otec Simonky s námi bydlel asi jen rok. Došlo mezi námi ke konfliktům, kdy mě i uhodil, a tak jsem ho vyhodila z bytu. Dnes už neudržíme kontakty. Po narození Simonky jsem už o něm neslyšela.“*

3 kategorie – Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

V následující části se opět opakují patologické jevy jako je alkoholismus partnera či respondentky samotné a fyzické násilí partnerem. Velmi častým důvodem pobytu v DMD je ztráta bydlení, která je zapříčiněna rozpadem vztahu respondentek s partnery nebo odmítnutím pomoci primární rodinou.

Jedna z respondentek uvádí jako důvod pobytu děti. Nechtěla, aby děti byly svědky domácího násilí páchaného jejím partnerem.

Pokud jde o dobu využívání této služby. Pohybuje se v rozmezí od 3 měsíců do čtyř let. Čtyři roky v DMD pobývala respondentka 8, která již službu nevyužívá.

Službu většinou doporučují nebo zařizují pracovnice Odboru sociálně právní ochrany dětí. Ve dvou případech službu doporučila kamarádka respondentky. Respondetka 8 bydlela v blízkosti Domova, a tak o této službě věděla.

Respondentka 1: *„Byla jsem bez bytu, měla jsem psychické problémy a taky hlavně problémy s alkoholem. Bylo to v době, když jsem se rozešla s otcem Lukáše a Lucie. Tenhle můj stav měl vliv na mě a na to, jak jsem se chovala k dětem. V DMD jsem již rok. Pracovnice OSPODu mi zařídila pobyt u Vás a jsem dnes za to moc ráda.“*

Respondentka 2: *„Neshodla jsem se s mamkou kvůli financím. Všechno jsem financovala sama. Mamka si založila novou rodinu a myslela, že je budu živit. I když jsem jí dávala peníze a jako jediná jsem chodila z rodiny do práce, tak mi odmítala hlídat moje děti. Musela jsem nechat práce. Byla jsem najednou bez střechy nad hlavou. Přítel mi slíbil, že najde pro nás bydlení, odjel a už se neozval. V DMD jsem již deset měsíců. O službě mi řekla moje kamarádka.“*

Respondentka 3: *„Neměla jsem kam jít. Tady u Vás jsem devět měsíců, ale po azylákách jsem už pět let. Doporučil mi jí OSPOD.“*

Respondentka 4: „Můj přítel mě bil. Musela jsem odejít, nechtěla jsem, aby se na to děti dívaly. Jsem tady už šest měsíců. Když jsem nevěděla, co dělat, tak jsem šla na sociálku, tam mi doporučili azylák.“

Respondentka 5: „Neměli jsme peníze na zaplacení nájmů a ostatních složenek. Často jsme neměli ani na jídlo. Můj přítel mi všechno vzal a propil, nadělal dluhy. Z bytu nás vystěhovali. Bydlela jsem na ubytovně. Moniku jsem měla dočasně ubytovanou v dětském domově. Pomohla mi sociálka. Našla mi ubytování, kde můžu s Monikou být. Jsem tady tři měsíce.“

Respondentka 6: „Sama jsem to v ubytovně finančně nezvládala a musela se někam odstěhovat. Matka mě k sobě vzít nechtěla. Obrátila jsem se na sociální odbor a tam mi pomohli najít DMD, kde jsem mohla být poslední měsíc těhotenství, a pak se budu moc kam vrátit s dítětem. Jsem zde čtyři měsíce.“

Respondentka 7: „Důvod mého pobytu je domácí násilí a chtěla jsem odejít někam dál. Pomohla mi to zařídit kamarádka. Jsem tady už 3 měsíce.“

Respondentka 8: „Důvodem pobytu v DMD byl rozchod s mým přítelem, kdy jsem se psychicky úplně složila a pokusila se o sebevraždu. Nefungovalo to mezi námi už delší dobu a já jsem pak neměla kam jít. Bydlela jsem dřív v místě, kde DMD je, tak jsem o tomhle zařízení věděla, zařídila jsem si to sama. V azyláku jsem byla čtyři roky.“

4 kategorie – Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace podobná té, ve které se nacházíte nyní?

V minulosti tuto službu nevyužilo pět oslovených respondentek. Tři zbylé respondentky uvádí, že v minulosti službu využily. Respondentka 2 je v Domově poprvé, ale byla již v podobné situaci a hrozilo, že bude muset využít službu Domova. Situace se vylepšila a nemusela do DMD nastoupit. U respondentky 3 jde o zdomácnění služby, jelikož tuto službu využívá již pět let a vystřídala sedm Azylových domů. Jako důvod svého opakovaného pobytu v Domově označuje nevhodné bydlení. U respondentky 4 jde o domácí násilí ze strany přítele a alkoholismus samotné uživatelky. Respondentka 7 uvádí jako důvodu u prvního pobytu domácí násilí ze strany přítele a u druhého pobytu nedostatek peněz a žádné bydlení. Obě respondentky jsou v Domově po druhé.

Respondentka 1: „Teď je to poprvé. Nikdy jsem o této službě dřív neslyšela.“

Respondentka 2: „Tuhle službu mi už nabízel OSPOD, když jsem čekala Martinu, ale tenkrát se to ještě vyřešilo. Situace byla podobná tý, co nastala teď, ale právě teď v tom sehrál roli i můj nový přítel.“

Respondentka 3: „Rozhodně, jo. Byla jsem už v sedmi azylákách. Vždycky šlo o nevhodný bydlení. Postaral se o mě vždycky OSPOD. Práci jsem většinou neměla. Jen jsem pracovala za peníze na ruku a načerno. Nu a to se neustále opakovalo. Pak jsem byla po druhý těhotná. Bydle jsem s otcem Tadeáše, ale sním to nešlo.“

Respondentka 4: „Ano, už jsem tady po druhý. Bylo to ze stejného důvodu jako teď. Přítel mě bil, chlastal. Potom jsem se k němu zase vrátila. No a začalo to znova.“

Respondentka 5: „Nevyužila, nevěděla jsem o týhle možnosti, až ta sociálka mi našla tuhle možnost.“

Respondentka 6: „Jsem tady poprvé.“

Respondentka 7: „Ano, ale v jiném azyláku. Nejdřív jsem využila azylák kvůli tomu, že mě přítel bil. Teď jsem v azyláku v Havlovicích, protože nemám moc peněz a kde s dětmi bydlet.“

Respondentka 8: „Využila jsem téhle služby jen jednou.“

5 kategorie – Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Za častý nejzávažnější důvod respondentky označily ztrátu bydlení, nevhodného partnera a násilí ze strany partnera. Respondentka 1 uvedla jako hlavní důvod výhrůžku OSPODu, že by mohla přijít o děti, pokud nevyužije služby DMD. Respondentka 2 striktně označila svoji matku za nejzávažnější důvod a respondentka 8 vidí příčinu ve své psychice po rozchodu s přítelem.

Respondentka 1: „Neměla jsem byt a peníze. Taky mé problémy s alkoholem. Hlavně jsem nechtěla přijít o děti. Šel po mně OSPOD a pracovnice mi daly poslední možnost. Řešením bylo DMD nebo dětský domov pro děti a já bez nich na ulici.“

Respondentka 2: „Jedním slovem mamka. Žili jsme si všichni dobře. Já chodila do práce na tři směny a máma mi hlídala děti. Bez práce a bez bydlení se nedá nic dělat. To je dost závažný důvod. Bydlení měl sehnat můj přítel, ale vykašlal se na nás.“

Respondentka 3: „Špatný partneři. Taky není žádná vhodná práce.“

Respondentka 4: „Nu, přítel mě bil a další důvod je moje chlastání.“

Respondentka 5: „Přítel. Bral mi peníze a dělal dluhy.“

Respondentka 6: „Nefungoval přítel a moje rodina je rozpadlá. Jinak si myslím, že bych to zvládla.“

Respondentka 7: „Že mě přítel bil. Ted' málo peněz a žádný byt.“

Respondentka 8: „Moje psychika po rozchodu s přítelem. A taky jsem neměla kam jít s dětmi.“

6 kategorie – Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla?

Zde se ukazuje přesná podoba sociální služby, která je v DMD poskytována. Respondentky vyjmenovávaly vše, co pro ně sociální pracovníce dělají a z jejich pohledu jsou to činnosti pro ně prospěšné. Jde např. o získání klidu, řešení finanční situace, pomoc při hledání bydlení a vyřizování dávek, pomoc s péčí o děti, dosažení psychického zlepšení.

Respondentka 6 se k sociálním pracovnícím vyjádřila tak, že jí nahrazují matku.

Služba nemůže zaručit získání bydlení, a to některé klientky uvedly jako její negativum.

Respondentka 1: *Popravdě, jsem si nedokázala vůbec představit, co vůbec je ta služba DMD. Chtěla jsem hlavně klid a dát si život do pořádku a to se mi zatím krok po kroku plní. Kromě bydlení. Chtěla bych sehnat byt, ale je to hodně problematický.“*

Respondentka 2: „Nejvíc mi pracovníce pomohly s finanční situací. Byla jsem najednou bez práce, bez peněz. Bylo to hrozný. S bydlením je to horší. V tomhle mi pracovníce nemůžou pomoci. Pomáhají mi hledat inzeráty na pronájem bytu na internetu, protože s počítačem nejsem kamarád, ale to je vše.“

Respondentka 3: „Řešením je byt, ale ten tady mi nedají. Pracovnice mi pomohly alespoň s vyřizováním záležitostí s bytem. Taky mi pomáhají při konfliktech s ostatníma matkama.“

Respondentka 4: „Určitě mě ale pracovníce pomáhají dát dohromady psychicky. Míň chlastám. Pracovnice mi pomáhají hledat byt. Pomohly mi zařídit nějaký dávky. Určitě míň piju. Pořád spolu o alkoholu s pracovnicema mluvíme. Jenže, jak přijde nějaká krize, musím se napít.“

Respondentka 5: „Domov mi pomohl už tím, že tu můžu bydlet. Od prvního dne jsem se učila spoustu nových věcí, který jsem asi měla umět. Ted' zrovna s pomocí pracovníce domova se učím, jak podat žádost o sociální dávky a přídavek na dítě. Chtěla bych si podat žádost na městském úřadě o byt. Kdyby této služby nebylo, nemohla bych být

s Monikou. Taky mi pomáhají hledat zaměstnání. Je těžký něco hledat, když nevím, kde vlastně budu bydlet, pak je taky problém se školkou.“

Respondentka 6: „Pomohly mi s tím, že jsem měla kam jít. Zklidnila jsem se, porodila dceru a můžu s ní být. Kdybych neměla kam jít, odebrali by mi jí, to bych psychicky asi neunesla. Pracovnice mi vysvětlují, co mám s Natálkou dělat a jak. Prostě mi nahrazují mámu, která se na mě vykašlala, nezajímám ji já a ani vnučka. Taky mi pomohly vyplnit papíry na porodné a poradily na co ještě mám nárok.“

Respondentka 7: „Určitě mi pobyt pomohl, odešla jsem do jiného prostředí a míst. Jsem dál od svého bydliště. Dávají mi dobré rady, ale já bohužel občas neposlechnu a udělám blbost. Dnes už totiž otec dětí ví, kde jsem a to je ta věc, kterou jsem nechtěla, ale můžu za to sama. I když jsem to neustále řešila s pracovnicema. Určitě mi pomohly s vyřízením mých dluhů.“

Respondentka 8: „Určitě mi tahle služba moc pomohla. Pomohla mi najít byt a zamyslet se nad výchovou dětí.“

7 kategorie – Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila.

Všechny respondentky se shodly na dostatečnosti služby DMD. Respondentka 3 ke své spokojenosti ještě vyjádřila to, že v Havlovicích v Domově je bližší vztah pracovnice a uživatelka než v Domovech, ve kterých byla dříve. Respondentka 4 by změnila pravidla týkající se alkoholu. Chtěla by povolit určité množství konzumace alkoholických nápojů. Respondentka 8 navrhla, že by pracovnice mohly více hlídat děti, když matka opustí Domov např. za zábavou. Oslovené respondentky v sociální službě DMD nacházejí veškerou podporu, která jim napomáhá se vrátit do společnosti.

Respondentka 1: „Služba mi vyhovuje. Pracovnice mi přijdou důsledný ve své práci. Cítím, že šťourají do mých slabin a říkávají mi: „Nechtěla by jste s tím něco udělat? To Vám to tak vyhovuje?“ Prostě mě vyburcujou k tomu, abych něco začala se sebou dělat. Jen mám problém s nejstarší pracovnící. Neustále mě kritizuje, to se mi nelíbí. Připomíná mi to mojí babi. Jen samé výčitky.“

Respondentka 2: „Nemůžu si stěžovat a přijde mi dostatečná na možnosti, který pracovnice mají.“

Respondentka 3: „Dostatečně mi tady všechny pracovnice pomáhají a pomohly. Tenhle azylák mi přijde víc blízký než jiný azyláky, ve kterých jsem byla.“

Respondentka 4: „Pomohly mi tady dost. Asi bych tady povolila alespoň litr vína denně.“

Respondentka 5: „Je určitě dostatečná, ale nemůžou mi dát tady byt, ale pomáhají mi s hledáním a s formalitama. Jsou tady všichni na mě moc hodný. Když něco nevím nebo neumím, rádi mi poradí. Bydlení tady mi moc pomohlo, abych zvládla moje osobní problémy (alkohol) a učí mi, jak zvládat dál život, jak se starat a vychovávat moje dítě. Asi bych nic neměnila.“

Respondentka 6: „Služba je určitě dostatečná, pokud něco nevím můžu se zeptat, vše mi vysvětlí. S dítětem mi pomáhají, pomohly mi i zaregistrovat se u lékaře apod.“

Respondentka 7: „Pracovnice mi pomohly ve všem, co jsem chtěla a potřebovala. Akorát já jsem nedodržela věci, který jsem chtěla. Neměnila bych nic.“

Respondentka 8: „Určitě jsem získala vše, co jsem chtěla. Nic bych na týhle službě neměnila. Možná jen bych změnila to, aby pracovnice mohly víc hlídat děti, aby si matka mohla jít ven bez nich provětrat hlavu. Takhle musí najít jinou matku, která vezme za děti odpovědnost.“

8 kategorie - Co si myslíte o smyslu DMD?

Respondentka 1: „Vidím v něm střechu nad hlavou a odrazový můstek do života.“

Respondentka 2: „Je to pomoc matkám v řešení jejich těžké životní situace.“

Respondentka 3: „Je to střecha nad hlavou, sucho a teplo. Druhá šance do života.“

Respondentka 4: „Je to záchranný lano.“

Respondentka 5: „Domov je dobrá věc, kdyby nebyl neměla bych možnost se ubytovat a být s Monikou. I když jde o dočasný ubytování.“

Respondentka 6: „Vidím v něm mámu a babičku dohromady. Je to pomoc k nezaplacení. Jsem ráda, že jsem tady, kdyby DMD nebylo musela bych s dcerou být v kojeneckém ústavu a nebo bych jí vůbec u sebe neměla. Díky DMD jí můžu mít u sebe a starat se o ní. Teď už bych chtěla jenom vlastní byt.“

Respondentka 7: „Je to pro mě útočiště a ochrana.“

Respondentka 8: „Je to pomoc ve všech směrech.“

9 kategorie – Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nenastala tato složitá životní situace.

V této kategorii často respondentky označují následující potřeby - práci, peníze, byt a dobrého partnera. Respondentka 6 by chtěla založit rodinu, kterou nikdy neměla. Respondentka 7 si přeje, aby její přítel dostal rozum, protože se chce k němu vrátit.

Respondentka 1: *„V první řadě finance a byt, který bych utáhla. Dál netahat se s chlupama, co mě táhnou ke dnu. To by mi prozatím stačilo.“*

Respondentka 2: *„Práci a byt. Taky opora v rodině by byla dobrá, ale to už nikdy mít nebudu.“*

Respondentka 3: *„Dobrého partnera, práci a bydlení.“*

Respondentka 4: *„Chlupa, kterej mě nebude mlátit a nedostat se k alkoholu. Začít se nejspíš léčit.“*

Respondentka 5: *„Byt, školku a práci.“*

Respondentka 6: *„Práci, byt a normálního chlupa. Chci založit normální rodinu, kterou jsem já neměla.“*

Respondentka 7: *„Aby dostal můj přítel rozum. Chci se k němu vrátit.“*

Respondentka 8: *„Ted' mám byt, přivydělávám si, ale to mi musí matka hlídat děti. Pokud mi Simony táta přestane platit výživný, tak potom by mohlo být zle. Dokud si nenajdu stálou práci, tak se pohybuju na tenkém ledě.“*

10 kategorie – Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Respondentky 2, 3, 5 a 8 souhlasily po ukončení služby v DMD se spoluprací s jinou sociální službou. Respondentka 2 nechce, aby se její složitá životní situace opakovala. Respondentka 3 vyjádřila určité podmínky, pro které by se sociální službou souhlasila. Respondentky 5 a 8 chtějí, aby sociální služba byla podobná službě v DMD. Respondentky 1 a 4 se obávají narušení soukromí, ale v podstatě se službou souhlasí. Respondentka 6 o službu zájem nemá. Respondentka 7 neví. Uvědomuje si, že by jí mohli v rámci této služby rozmlouvat vztah s jejím přítelem.

Respondentka 1: *„Asi uvítala. Občas si pokecat s někým, kdo bude mít zdravý názor. Mám obavy, abych nezačala zase pít, až mě nikdo nebude kontrolovat. Potřebovala bych dohled, ale nechci, aby mi to nějak víc narušovalo soukromí.“*

Respondentka 2: *„Určitě ano, nechci, aby se tahle situace zase opakovala. Tahle služba by mohla fungovat jako služba v Domově, ale já bych bydlela ve svém.“*

Respondentka 3: „Když mně bude pomáhat vybíhávat dávky a pomůže mi najít práci a já s dětma budu bydlet ve svém. Klidně tu službu beru. Jsem po azylákách dlouho, chci už být ve svém.“

Respondentka 4: „Já bych potřebovala omezit to pití alkoholu. Když by na mě víc dohlíželi. Tak by to možná i šlo. Ale nechci přepadávky jako to dělá OSPOD. Návštěvy by byly na společný domluvě.“

Respondentka 5: „Nechci, abych se vrátila do situace, ve který jsem teď. Možná by bylo dobrý pak s někým pracovat dál. Pokud bude přístup stejný jako tady v Domově. Hlavně člověk bude už ve svém. Pomoc udržet si to svý bydlení bych uvítala.“

Respondentka 6: „Až budu stát na vlastních nohou zase, tak už to zvládnou. Musím se vyhnout špatným chlapům. Asi bych jí nepotřebovala.“

Respondentka 7: „Já nevím. Určitě by mně vymlouvali mýho přítele, i když mě občas bije. Já ho miluju a nemůžu si pomoci. Fakt nevím.“

Respondentka 8: „Tak já už v Domově nejsem a klidně bych nějakou službu uvítala místo OSPODu. Pokud bude fungovat jako v Domově.“

11 kategorie – zájmy a způsob trávení volného času

Respondentka 1: „Ráda čtu, když mám čas. Tady mám taky možnost dělat různou práci. Nedávno jsme brousili a natírali lavičky. Jsem ráda, že můžu pomoci a cítím se jako zpět v mém bývalém životě. Jinak jsem občas s dětmi na zahradě. Vím, že hodně času trávím s kávou a cigaretou, což mi pracovnice tedy dávají najevo.“

Respondentka 2: „Četba, jízda na kole. Volný čas trávím s dětmi v přírodě a taky s Martinou dělám úkoly do školy. Musím se jí víc věnovat, některý předměty se hůř učí. Chybí mi práce.“

Respondentka 3: „Mám ráda hudbu, tanec.“

Respondentka 4: „Mám ráda společnost a ráda se bavím.“

Respondentka 5: „Ráda čtu časopisy, zpívám a svůj volný čas trávím hodně s Monikou. Chodíme na procházky, to dřív vůbec nebylo.“

Respondentka 6: „Ráda čtu, zpívám a tancuju. Hodně času mi teď zabere Natálka.“

Respondentka 7: „Jsem pořád s dětmi a to je největší koníček.“

Respondentka 8: „Mám ráda ruční práce. Ráda chodím na houby.“

12 kategorie - styky s přáteli a vztah s ostatními klientkami

Respondentka 1: „Přátelé (zde se klientka odmlčela) jsem ztratila a poznala jsem, že to nebylo to pravé ořechové. Občas si telefonuju s některýma kamarádama, ale moc mi jich nezbylo.“

„Nemám žádný problém se spolubydlícíma. Snažím se vyhýbat konfliktům.“

Respondentka 2: „O přátele jsem přišla, ale tady jsem našla nové.“

„Myslím, že vycházíme dobře. Člověk musí být trochu tolerantní.“

Respondentka 3: „Nestýkám se s přáteli.“

„Občas se objeví nějaký konflikt, ale většinou se to vyřeší v dobrým.“

Respondentka 4: „Přátele na mě kašlou, já kašlu na ně.“

„Já myslím, že tady mám s každým vztah v normálu.“

Respondentka 5: „Kamarádek mám jenom pár, ale teď se moc nevidíme. Jsem od nich dost daleko, ale píšeme si dopisy.“

„Byl to trošku tvrdý oříšek. Každá jsme jiná a hlavně každá máme svých problémů až nad hlavu a když se to sejde, tak to člověk moc nezvládá a je protivnej.“

Respondentka 6: „S kamarádkama jsem v kontaktu.“

„Ze začátku to bylo těžký, než jsem vylezla z ulity, ale teď jsem v nich našla kamarádky.“

Respondentka 7: „Jezdím za kamarádkama.“

„Neměla jsem žádný problém na začátku a ani teď ho nemám.“

Respondentka 8: „Přátel mám pár a hlavně mezi ně patří matky z Domova.“

„Neměla jsem žádný problém.“

13 kategorie – další vzdělávání v rámci DMD

Respondentky 1,3,5 a 7 se nechtějí rekvalifikace účastnit. Respondentka 1 uvádí, jako důvod tři děti a tudíž nemá sílu a ani chuť. Respondentka 3 se vyjádřila tak, že je hloupá. Respondentka 5 rekvalifikaci dělala, ale nedodržela pravidla a byla z kurzu vyloučena, nyní do kurzu už nechce. Respondentka 7 jednu rekvalifikaci dodělala v předchozím Domově a víc nechce. Zbylé respondentky chodí a respondentka 8 uvedla, že rekvalifikační kurz v rámci DMD navštěvovala.

Respondentka 1: „Nabídli mi nějaký rekvalifikační kurz. Mám tři děti, je to záhul. Nemám na rekvalifikaci chuť a ani sílu.“

Respondentka 2: „Chodím na počítače. Moc mě to baví.“

Respondentka 3: „Něco mi nabízeli, ale já jsem blbá, tak nikam nejdu.“

Respondentka 4: „Chodím na počítače.“

Respondentka 5: „Dělala jsem rekvalifikaci už dřív, ale nedocházela jsem tam, jak jsem měla, tak ji nemám. Tady jsem taky mohla začít, ale už se mi nechce.“

Respondentka 6: „Dělám rekvalifikační kurz, je to super. Budu umět pracovat s počítačem. Potom asi půjdu na kurz aranžérka květin. Pokud teda budu ještě v DMD. Jinak na to čas nebude.“

Respondentka 7: „Už jsem dělala rekvalifikaci v předchozím azyláku. Ted' už nechci.“

Respondentka 8: „Dělala jsem rekvalifikaci, když jsem byla v Domově.“

5.3.3 Shrnutí výzkumu

U oslovených respondentek se v primární rodině objevují negativní vlivy. Jde např. o rozpad rodiny, výchova jedním rodičem, chudoba, sexuální zneužívání, alkoholismus atd. Následně se tyto negativní vlivy promítli i ve vztahu s bývalým partnerem. Všechny oslovené respondentky jsou bez partnera.

V otázce, co uživatelky přinutilo k využití DMD, se opakuje termín negativní vlivy nebo tedy patologické jevy. Nejčastějším důvodem je však ztráta bydlení, nedostatek peněz, vina přítele, domácí násilí. U Respondentky 1 můžeme vidět, že nejen ztráta bydlení, psychické problémy po rozchodu a problémy s alkoholem, donutily respondentku k využití služby Domova, ale také výhružka od OSPODu. S touto uživatelkou jsem měla možnost pracovat celý jeden rok a domnívám se, že kdyby výhružka od OSPODu nepřišla, dále by vychovávala děti v nevyhovujících podmínkách, jelikož ona sama v takových podmínkách vyrůstala. Doba pobytu se u respondentek pohybuje v rozmezí od 3 měsíců do čtyř let. Vložím sem odpověď respondentky 3, která uvedla, že v Azylových domech je již pět let. V tento čas si vybavuje sociální byt. Dostala šanci po hodně dlouhé době. Budeme jí držet palce.

V rámci výzkumu jsem také chtěla zjistit, jaká je informovanost služby DMD. Musím konstatovat, že je dobrá. Určitě k tomu přispívá spolupráce Odboru sociálně právní ochrany dětí, který své klientky o naší službě informuje.

Pokud v otázce, zda respondentky využily službu již v minulosti, odpověděly ano. Dotazovala jsem se jich dále, jestli situace, ve které se nacházejí nyní, byla stejná nebo podobná té předchozí. Pět klientek užívá službu poprvé. Do skupiny uživatelek využívajících službu poprvé patří i respondentka 8, u které použijeme již minulý čas.

Respondentka 3 byla už v sedmi azylových domech a vždy se opakovala situace, jednalo se o nevhodné bydlení. Respondentky 4 a 7 jsou v Domově po druhé. Respondentka 4 označila jako opakující se důvod násilí ze strany přítele a jeho i jejího nadměrného užívání alkoholu. Respondentka 7 jako první příčinu využití služby Domova uvedla násilí ze strany přítele a po druhé šlo o ztrátu bydlení a nedostatek financí.

Na následující dotaz, co by uživatelky označily za nejzávažnější důvod, který je přivedl do Domova, uvedly respondentky většinou vinu přítele. U Respondentky 2 jde o matku, ale v pozadí je i přítel, který ji opustil v těžké situaci. Objevuje se zde i domácí násilí ze strany partnera a u respondentky 4 její sklon k nadměrnému užívání alkoholu. Ztráta bydlení a nemožnost pracovat se neobjevuje tak často, jak bychom předpokládali.

Ve shrnutí dvou následujících otázek určitě stojí za zmínění výpověď respondentky 6 o sociálních pracovnicích. Označila je jako náhradní matky. Dalším problémem je nezaručení získání bydlení, které opravdu ke zklamání uživatelky DMD nemůže zajistit. Jinak se v podstatě respondentky shodly na dostatečnosti poskytované služby. Samozřejmě služba obsahuje i takové ustanovení, které by uživatelky služby rády změnilly. Jako např. větší pravomoc pracovníků v hlídání dětí pokud matka jde za zábavou, ale toto ustanovení má svůj význam pro život matky a dítěte mimo zařízení, kde sociální pracovníci nebudou mít k dispozici.

Překvapilo mě vyjádření respondentek ke smyslu DMD. Vidí v této službě pomoc, podporu, ochranu, útočiště a druhou šanci.

Respondentky měly popsat, co by potřebovaly, aby již nenastala tato složitá životní situace. Ve většině odpovědí se objevuje práce, byt a také vhodný partner.

V otázce, zda by uvítaly po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou. Čtyři respondentky by měly zájem s jinou sociální službou dále spolupracovat. Dvě respondentky se obávají narušení soukromí, ale zájem o službu by měly. Jedna respondentka nesouhlasila, jelikož si je jistá, že svoji situaci po ukončení služby v DMD již zvládne a další respondentka neví. Bojí se, že ji budou rozmlouvat vztah s přítelem, který se na ní a jejich dětech dopouští domácího násilí. Zde si uvědomíme, jak moc jsou respondentky závislé na sociálních službách. Bez služby Domov pro matky s dětmi by se ocitly na ulici a děti v dětských domovech.

Zájmy a trávení volného času se ve výpovědích respondentek moc nerůzní. Respondentky tráví mnoho času s dětmi nebo rády čtou a poslouchají hudbu. V otázce týkající se styků s přáteli se nám rozdělují respondentky do dvou táborů. Jeden jsou

respondentky, které o přátele přišly a druhý jsou respondentky, které jsou s přáteli v neustálém kontaktu. Otázka vztahu s ostatními klientkami přinesla uspokojivá vyjádření. Většinou se respondentky dobře začlenily, ale občas se nějaký ten konflikt nebo nedorozumění objeví. Nakonec jsem si nechala dotaz týkající se dalšího vzdělávání v rámci domova. Čtyři respondentky uvedly, že o rekvalifikaci nemají zájem. Respondetka 7 z těchto čtyř už chodila na rekvalifikaci v předchozím Domově. Tři respondentky v době rozhovorů dělali rekvalifikaci a respondentka 8 si udělala rekvalifikaci, když byla v DMD.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo přiblížit důvody, které jsou příčinou, proč musí matky s dětmi využít služby DMD. V teoretické části jsem se proto zaměřila na faktory ohrožující funkčnost rodiny. Tyto faktory jsou důvody, které respondentky označily jako příčinu jejich složité životní situace. Dále v teoretické části rozebírám problematiku osamocené rodiče, pojem sociální vyloučení a bližší specifikaci sociální služby Domov pro matky s dětmi v tísni. Výzkumný vzorek představují respondentky, které jsou osamocěným rodičem a zároveň uživatelkami DMD. Prostřednictvím výzkumu jsem zjišťovala pohled uživatelek na vlastní situaci a kde vidí hlavní příčinu toho, že se ocitly v DMD. Můžeme vidět, že v mnoha případech si respondentky stěžují na nevhodného partnera. Samozřejmě příčina pobytu je ve ztrátě bydlení, nedostatku financí. Já se domnívám, že klientkám nepomůžeme jen tím, že jim najdeme bydlení a pomůžeme vyřídit sociální dávky. Ony se vrátí zpět do života a najdou si opět stejně nevhodného partnera a založí nestabilní vztah, který zapříčinní, že mohou se opět vrátit do DMD. Můžeme se o mém postoji přesvědčit i ze samotných výpovědí respondentek. Zajímalo mě také jejich názor na samotnou službu, zda jim služba pomohla nebo pomáhá, jestli je pro ně dostatečná.

O službě Domov pro matky s dětmi můžeme říci, že je službou pro matky v tísni nezastupitelnou a zahrnující komplex pomoci, která začíná zajištěním bydlení na určitou dobu a končí umožněním uživatele znovu se začlenit do života. Pro návrat člověka do společnosti se snaží tato služba vytvářet u uživatelek různé dovednosti např. zaopatřování dětí, hospodaření s financemi, jednání s úřady, hledání vhodného bydlení, zaměstnání atd. Z rozhovorů s respondentkami je zřejmé, že na službu DMD by měla navázat jiná sociální služba, která by pomáhala tam, kam už služba Domova není schopna dosáhnout, aby eliminovala vznik důvodů, kvůli kterým by se bývalé uživatelky DMD byly nuceny znovu vrátit.

SEZNAM LITERATURY

Monografické publikace:

DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. PRAHA: Grada Publishing, 1999. s. 279. ISBN 80-7169-254-9.

DUNOVSKÝ, J., DITRYCH, Z., MATĚJČEK, Z.: *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. PRAHA: Grada Publishing, 1995. s. 237. ISBN 80-7169-192-5.

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál 2000. s. 256. ISBN 80-7178-367-6.

JANOUSEK, J., a kol.: *Sociální psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. s. 185. ISBN 14-683-88.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. PRAHA: Portál, 2001. s. 288. ISBN 80-717-535-0.

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V.: *Člověk, prostředí, výchova*. BRNO: Paido, 2001. s. 199. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. s. 216. ISBN 978-80-7367-383-3.

MAREŠ, P. *Faktory sociálního vyloučení*. Praha: VÚPSV 2006. s. 41. ISBN 80-87007-15-8.

MATOUŠEK, O. a kol. *Metody řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 384. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. s. 352. ISBN 80-7367-002-X.

PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. s. 270. ISBN 80-7181-569-8.

VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3 vydání. Praha: PORTÁL, 2004. s. 872. ISBN 80-7178-802-3.

Časopis:

BAJER, P.: Oběť domácího násilí prožívá bezmoc. *Sociální práce – Domácí násilí*, roč. 2006., č. 2., s. 3 – 4.

KOPŘIVOVÁ, J.: Sociální práce je symbol kulturnosti a civilizovanosti. Sociální práce – Sociologický, psychologický a legislativní pohled na chudobu, *Sociální práce - Sociální práce a boj s chudobou*, roč. 2010., č. 1., s. 5.

Zákony:

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění platném k 28. 2. 2012.

Elektronické zdroje:

MIKESZOVÁ, M. *Příčiny bezdomovectví* [online], Socioweb 05/2011, poslední aktualizace 30.4.2011, [cit. 2012-02-28], Dostupné na WWW: <<http://www.icm.cz/neplaceni-najmeneho-a-vypoved-z-bytu>>.

NÁGLOVÁ, A., NICM, NIDM, MŠMT. *Neplacení nájemného a výpověď z bytu* [online], poslední aktualizace 3.5.2010, [cit. 2011-11-03], Dostupné na WWW: <<http://www.socioweb.cz>>.

Člověk v tísni o. p. s. *Sociální vyloučení* [online], [cit. 2012-03-2], Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=119>>.

Slovník cizích slov [online], [cit. 2010-03-15], Dostupné na WWW: <<http://www.slovník-cizich-slov.cz/pismo/h/125>>.

SEZNAM PŘÍLOH:

- PŘÍLOHA I.: Oběť domácího násilí
PŘÍLOHA II.: Fotografie z Domova pro matky s dětmi v tísní
PŘÍLOHA III.: Dotazovací arch
PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

PŘÍLOHA I.: Oběť domácího násilí

Oběť domácího násilí prožívá bezmoc

„Z partnerů jsme se stali soupeři, tak hovoří o svém krachujícím manželství paní Eva, která zažila, jak vypadá fyzické i psychické domácí násilí. Ze začátku vnímala manželovo chování jako přehnanou kritičnost. „Dětem opakovaně nadával, jak jsou blbě, neschopné a nedokonalé. Bylo mi těžko z toho, jak se k nim choval,“ svěřuje se Eva.

Obě její dcery (dnes 17 a 14 let) začaly mít zdravotní problémy, mladší trpěla žaludeční neurózou. „Došlo mi, že to může být odezva na manželovo psychické deptání,“ říká vystudovaná učitelka. Myslela si, že problém jde řešit. Obracela se proto nikoliv k manželovi, ale k problému, tedy k vyřešení manželovy kritičnosti. Až později pochopila, že přehnaná kritika je vlastně také násilí. Pomohlo jí k tomu zaměstnání. Eva pracuje u mentálně postižených dětí. Při jednání komise pro sociálně právní ochranu dětí si uvědomila, jak vlastně probíhá domácí násilí, že není jen fyzické násilí, ale i psychické.

Místo zklidnění přišla facka

„Zjistila jsem, že jsem vlastně také obětí domácího násilí, protože se psychické deptání obracelo stále více vůči mně a vrcholilo, když jsem požádala o rozvod. Manžel byl posilněný alkoholem, spustila se v něm stavidla a pořád dokola řešil stejný problém a já jsem řekla, že to s ním řešit nebudu. Snažila jsem se ho zklidnit dotykem na rameno, už jednou se mi ho podařilo takhle zklidnit, ale místo toho mi vrazil obrovskou facku,“ líčí Eva scénu fyzického napadení, po němž zažívala hrozný pocit bezmoci. Nevěděla totiž, jak zabránit stupňujícímu se vodopádu urážek, a v obhajování neviděla smysl. Po chvíli jí něco bliklo v hlavě a manželovi facku vrátila a rozhodla se zavolat známému sociálnímu pracovníkovi. „Vylíčila jsem mu, co se stalo, a zeptala se, jestli je čas volat policii – a on řekl, že ano, a to hned státní. Opravdu jsem se bála, měla strach, že mě manžel zabije, křičel, že vezme sochor,“ pokračuje Eva s pohnutím v hlase.

Když muž slyšel, že manželka volá na linku 158, převlékl se a lehl si do postele. Zanedlouho přijela policie, muž a žena. Policista sepisoval protokol s mužem v obýváku, policistka v kuchyni s Evou, která podala návrh na trestní vypořádání u přestupkové komise. Policisty požádala, aby změřili manželovi promile alkoholu, v jakém stavu vlastně jednal a popřípadě ho odvezli na záchytku. „Vysvětlili mi, že už není v afektu a že toto oni nemohou,“ říká Eva.

Ta se po vysvětlení policistů opět cítila zcela bezmocná, protože věděla, že po jejich odchodu bude vše opět pokračovat. „Taky se tak stalo, sice už nedošlo k fyzickému násilí, ale k výčitkám, nadávkám, psychickému násilí, slovnímu napadání,“ tvrdí.

Policisté ženě poradili, aby se zamkla do nějaké místnosti, kde by za ní muž nemohl. „Jinak je vůbec nezajímalo, co bude dál. Policajti dokonce měli pocit, že situace je vyřešená – on mi dal facku a já jsem mu ji vrátila. Jenže já to tak necítila, protože on už mě předtím dlouho psychicky vydíral a já jsem mu žádnou

facku jako první nedala. Přestože jsem měla na tváři tištěnou ruku, tak pokud nemáte po sobě modřiny, tak to nikoho nezajímá,“ stýská si učitelka.

Eva po tomto výstupu prožívala velkou bezmoc, ptala se sama sebe, co ještě by se muselo stát, aby policie zasáhla a muže odvedla. „Vždyť on měl milenkou, po čase se vrátil domů, jako by se nic nedělo, přitom všechno jsem odtáhla sama, když byly děti malé, a teď, když se ke mně takhle chová, tak já se nemůžu nijak bránit,“ prohlašuje rozhořčeně.

Zklamaná z přístupu policie je Eva dosud. Podle ní by se měli lidé ze sociálního odboru třeba ptát i sousedů na to, kdo se stará o děti, kdy chodí manžel domů, v jakém stavu, aby policie více věřila,

PŘÍLOHA I.: Oběť domácího násilí

že to, co říká, je pravda. Přivítala by zákon či předpis pamatující na pachatele domácího násilí, kteří by mohli být odvezeni na psychiatrii, nebo by museli povinně absolvovat psychoterapii. „Policajti však závažnost problému zcela shodili, řekli mi, že není trestné, když manžel přijde opilý domů. Když nic nerozbíjí a neustále mě fyzicky nenapadá, tak že vlastně se nic neděje,“ stěžuje si Eva na postup policie. „Oni si vůbec neuvědomují, že žít v psychickém teroru je hrozně, vždyť v psychiatrické léčebně mohu skončit já a kdo se pak bude zodpovědně starat o děti?“ nařká učitelka.

Příčinou násilí komplex méněcennosti

Eva často přemýšlí nad příčinami manželovo násilného chování. Přišla na to, že jde o převzatý vzorec chování manželova otce, který také urážel svoji manželku, Evinu tchyni. Sama byla ještě před svatbou svědkem takové situace. „Manžel mi říkal, že by se takhle nikdy nechoval, a teď vlastně dělá to stejné. Dodnes má můj muž komplexy méněcennosti z dětství, kdy byl ponižován, kompenzuje si na mně nevyrovnanost, nevyřešené problémy se svým otcem. On je těžce nemocný, a dlouho trvalo, než za ním zašel alespoň jednou do nemocnice,“ hledá Eva důvody pro manželovo chování.

Nejvíce Evě vadí, že manžel už je doma jen konzument, cizopasník, do vztahu nic nepřináší, všechno leží jen na ní, a proto požádala o rozvod. „On mi teď vyčítá, že já jsem rozbila rodinu, že já jsem ta, která žádá o rozvod, a vůbec si neuvědomuje, že to jsou důsledky jeho chování. Je zcela zaslepený,“ domnívá se učitelka, která považuje za svoji chybu, že se nepoučila z manželství manželových rodičů. Místo toho ještě muže litovala, jaký je chudák, protože je nejmladší ze tří bratrů a chtěl se starším sourozencům neustále vyrovnat.

Mladým párům proto radí nebýt zaslepený zamilovaností, dívat se po rodině, jak se k sobě chovají rodiče partnera, a nepodceňovat situaci, když vztahy v partnerově rodině nejsou zcela v pořádku. „Nelituji toho, co jsem zažila, nevyčítám si to, jen chci upozornit další – mladší, aby věnovali větší pozornost chování tatínka k mamince v partnerově rodině, aby si s partnerem vyzkoušeli nějakou zátěžovou situaci a dostatečně se s partnerem poznali, než se rozhodnou spolu žít,“ doporučuje Eva.⁵⁹

---

⁵⁹ BAJER, P.: Oběť domácího násilí prožívá bezmoc. *Sociální práce – Domácí násilí*, roč. 2006. č. 2. s. 3 – 4.

PŘÍLOHA II.: Fotografie z Domova pro matky s dětmi v tísni

Domov pro matky s dětmi v tísni v Havlovičích

Děti na zahradě, která je umístěna hned za domem.

Divadelní představení, které děti připravily za pomoci maminek a personálu ke dni Otevřených dveří v Domově.

Akce připravená pro děti a maminky na Den dětí.

Mikuláš v Havlovičích.

Vánoce v Domově.

PŘÍLOHA III.: Dotazovací arch

Plán vedení a struktury rozhovoru

(Dotazovací arch)

1) Příprava před samotným rozhovorem

Vytvoření uvolněné atmosféry pro rozhovor. Položení neformálních vět a otázek, které nesouvisí s obsahem rozhovoru.

2) Zahajovací otázky

Seznámení respondentky s účelem a průběhem rozhovoru, dohoda mezi mnou a respondentkou, zda mohou zaznamenávat výpovědi písemně ve formě krátkých poznámek. Dohoda o časovém prostoru, který mi je respondentka ochotna poskytnout.

Základní anamnestické údaje – jméno (pravé nebude zveřejněno), věk, stav, vzdělání, počet dětí.

Další informace – údaje o primární rodině, vztahy s rodiči, sourozenci, otcem dítěte, přítelem.

3) Jádru rozhovoru

Co Vás přinutilo k využití služby Domov pro matky s dětmi v tísni? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Vyžila jste již v minulosti tuto službu? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní?

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato sociální služba pomohla?

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nenastala tato složité životní situace.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

4) Doplnující otázky

(Zájmy, způsob trávení volného času, další vzdělávání v rámci DMD.)

5) Závěr – Poděkování

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Přepisy rozhovorů s klientkami DMD

Respondentka 1

Jméno: Jana
Věk: 26 let
Stav: svobodná
Vzdělání: ZŠ
Děti: dcera Lenka – 8 let, syn Lukáš – 3 roky, dcera Lucie – 2 roky

Údaje o primární rodině

Rodiče se mi rozvedli, když mi bylo pět let. Vychovávala mě vlastně babička. Táta se ke mně choval jako kamarád. Moc se mě nevěšimal. Pro něj byly důležité jeho přítelkyně, které neustále střídal. Další jeho zábavou byl alkohol a automaty. Babička se o mě starala, ale pořád mi něco vyčítala. Výčitky se týkaly peněz. Nechtěla mě dál financovat školu. Byla jsem na střední zemědělské škole, ale nedodělala jsem jí. Mám obavy, že už si školu nedodělám.

Vztah s rodiči nyní

Máme s otcem a babičkou velmi chladný vztah. Nemohla jsem vystát otcův alkoholismus a babička mi neustále něco vyčítá. To zůstalo při starém.

Vztah k otci dítěte

Pokud jde o Lenky otce, tak s tím jsem chodila rok. Vlastně byl mojí oporou v době, kdy jsem musela odejít ze školy a pomohl mi najít práci. Bydlela jsem s ním u jeho rodičů. Rok po našem seznámení jsem čekala Lenku. Neměl z mého těhotenství radost a náš vztah začal hroznout. Nějak jsme to překonali a zkusili to napravit. Byli jsme spolu čtyři roky, ale potom jsme zjistili, že to mezi námi nemá cenu. Každý jsme si šli vlastní cestou. Dnes spolu pořád udržujeme kontakt kvůli Lence. Má ji rád a bere si jí na prázdniny. Po několika měsících od našeho rozchodu jsem poznala otce Lukáše a Lucie. Nejprve jsme spolu chodili tajně, ale pak jsme si našli byt. Když jsem čekala Lukáše, choval se ke mně velmi pěkně. Měli jsme dostatek peněz a byl s námi pořád doma. Když jsem čekala Lucii, začal se náš vztah měnit. Neviděla jsem ho třeba tři měsíce. Po třech měsících třeba přijel s tím, že se musíme stěhovat a tak to bylo neustále. Pak třeba jezdil jednou za půl roku. Korunu jsem už od něj neviděla, měl samé dluhy a dozvěděla jsem se, že má děti někde s někým jiným. Dnes už se nevidíme, slyšela jsem, že ho měli zavřít.

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Byla jsem bez bytu, měla jsem psychické problémy a taky hlavně problémy s alkoholem. Bylo to v době, když jsem se rozešla s otcem Lukáše a Lucie. Tenhle můj stav měl vliv na mě a na to, jak jsem se chovala k dětem. V DMD jsem již rok. Pracovnice OSPODu mi zařídila pobyt u Vás a jsem dnes za to moc ráda.

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní?

Teď je to poprvé. Nikdy jsem o této službě dřív neslyšela.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Neměla jsem byt a peníze. Taky moje problémy s alkoholem. Hlavně jsem nechtěla přijít o děti. Šel po mně OSPOD a pracovnice mi daly poslední možnost. Řešením bylo DMD nebo dětský domov pro děti a já bez nich na ulici.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Popravdě, jsem si nedokázala vůbec představit, co vůbec je ta služba DMD. Chtěla jsem hlavně klid a dát si život do pořádku a to se mi zatím krok po kroku plní. Kromě bydlení. Chtěla bych sehnat byt, ale je to hodně problematický.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Služba mi vyhovuje. Pracovnice mi přijdou důsledný ve své práci. Cítím, že štourají do mých slabín a říkávají mi: „Nechtěla by jste s tím něco udělat? To Vám to tak vyhovuje?“ Prostě mě vyburcují k tomu, abych něco začala se sebou dělat. Jen mám problém s nejstarší pracovnící. Neustále mě kritizuje, to se mi nelíbí. Připomíná mi to moji babi. Jen samé výčitky.

Co si myslíte o smyslu DMD?

Vidím v něm střechu nad hlavou a odrazový můstek do života.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nastala tato složitá životní situace.

V první řadě finance a byt, který bych utáhla. Dál netahat se s chlapama, co mě táhnou ke dnu. To by mi prozatím stačilo.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Asi uvítala. Občas si pokecat s někým, kdo bude mít zdravý názor. Mám obavy, abych nezačala zase pít, až mě nikdo nebude kontrolovat. Potřebovala bych dohled, ale nechci, aby mi to nějak víc narušovalo soukromí.

Zájmy a způsob trávení volného času

Ráda čtu, když mám čas. Tady mám taky možnost dělat různou práci. Nedávno jsme brousili a natírali lavičky. Jsem ráda, že můžu pomoci a cítím se jako zpět v mém bývalém životě. Jinak jsem občas s dětmi na zahradě. Víím, že hodně času trávím s kávou a cigaretou, což mi pracovnice tedy dávají najevo.

Styky s přáteli

Přátelé (zde se klientka odmlčela) jsem ztratila a poznala jsem, že to nebylo to pravé ořechové. Občas si telefonuju s některými kamarády, ale moc mi jich nezbylo.

Vztahy s ostatními klientkami

Nemám žádný problém se spolubydlícíma. Snažím se vyhýbat konfliktům.

Další vzdělávání v rámci DMD

Nabídli mi nějaký rekvalifikační kurz. Mám tři děti, je to záhuľ. Nemám na rekvalifikaci chuť a ani sílu.

Respondentka 2

Jméno: Veronika

Věk: 25 let

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Stav: svobodná
Vzdělání: vyučená švadlena
Děti: dcera Martina – 8 let, syn Radek 5 let

Údaje o primární rodině

Vyrůstala jsem v neúplný rodině. Mamka se třikrát rozvedla, mám pět sourozenců. Osobně znám jen dvě sestry, ostatní sourozenci jsou v dětském domově. S mamkou jsme měly vždy kladný vztah, ale našla si nového přítele a s ním má dvě děti, docházelo častěji k velkým konfliktům.

Vztah s rodiči nyní

Mýho otce ani neznám, nikdy neměl o mě zájem. Co se týká mojí mamky, něco se ve mně uzavřelo a už se s ní nechci stýkat.

Vztah k otci dítěte

S otcem Martiny už nejsem v kontaktu. Po našem rozchodu jsem zjistila, že jsem těhotná, ale stejně nejevila zájem. S otcem Radka jsem byla pět let. Chtěl si dát pauzu a odešel za jinou. Nabídla jsem mu, že nemusíme náš rozchod řešit přes soud, že mu budu Radka pravidelně dávat a domluvíme se na výživném, souhlasil. Po prvním pobytu Radka u otce došlo k problému, nechtěl mi ho vrátit. Musela jsem to řešit přes soud. Dnes nejeví o Radka zájem a ani výživný mi neplatí.

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Neshodla jsem se s mamkou kvůli financím. Všechno jsem financovala sama. Mamka si založila novou rodinu a myslela, že je budu živit. I když jsem jí dávala peníze a jako jediná jsem chodila z rodiny do práce, tak mi odmítala hlídat moje děti. Musela jsem nechat práci. Byla jsem najednou bez střechy nad hlavou. Přítel mi slíbil, že najde pro nás bydlení, odjel a už se neozval. V DMD jsem již deset měsíců. O službě mi řekla moje kamarádka.

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní?

Tuhle službu mi už nabízel OSPOD, když jsem čekala Martinu, ale tenkrát se to ještě vyřešilo. Situace byla podobná té, co nastala teď, ale právě teď v tom sehrál roli i můj nový přítel.

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Jedním slovem mamka. Žili jsme si všichni dobře. Já chodila do práce na tři směny a máma mi hlídala děti. Bez práce a bez bydlení se nedá nic dělat. To je dost závažný důvod. Bydlení měl sehnat můj nový přítel, ale vykašlal se na nás.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Nejvíce mi pracovnice pomohly s finanční situací. Byla jsem najednou bez práce, bez peněz. Bylo to hrozný. S bydlením je to horší. V tomhle mi pracovnice nemůžou pomoci. Pomáhají mi hledat inzeráty na pronájem bytu na internetu, protože s počítačem nejsem zatím ještě kamarád, ale to je vše.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Nemůžu si stěžovat a přijde mi dostatečná na možnosti, který pracovnice mají.

Co si myslíte o smyslu DMD?

Je to pomoc matkám v řešení jejich těžké životní situace.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nenastala tato složitá životní situace.

Práci a byt. Taky opora v rodině by byla dobrá, ale tu už nikdy mít nebudu.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Určitě ano, nechci, aby se tahle situace zase opakovala. Tahle služba by mohla fungovat jako služba v Domově, ale já bych bydlela ve svém.

Zájmy a způsob trávení volného času

Čtení, jízda na kole. Volný čas trávím s dětmi v přírodě a taky s Martinou dělám úkoly do školy. Musím se jí víc věnovat, některý předměty se hůř učí. Chybí mi práce.

Styky s přáteli

O přátele jsem přišla, ale tady jsem našla nový.

Vztahy s ostatními klientkami

Myslím, že vycházíme dobře. Člověk musí být trochu tolerantní.

Další vzdělání v rámci DMD

Chodím na počítače. Moc mě to baví.

Respondentka 3

Jméno: Zuzana
Věk: 29 let
Stav: svobodná
Vzdělání: bez vzdělání
Děti: dcera Aneta – 6 let, syn Tadeáš 1 rok

Údaje o primární rodině

S matkou jsem měla dobrý vztah. Táta mě bil a znásilňoval od dvanácti let. Vyhržoval, že mě zabije, když to matce řeknu. Matka umřela, když mi bylo patnáct a otec šel do vězení za krádeže. Ještě mám dva sourozence. Jeden je teplej, to je ten mladší. Druhej brácha mě taky znásilňoval. Dneska se s tím starším bráchou nestýkám.

Vztah s rodiči nyní

Otec myslím, už taky umřel. Tak nemám nikoho.

Vztah k otci dítěte

Otec Anetky byl fajn. Byli jsme spolu tři roky. Pěkný vztah jsme měli. Hodně mě nutil do hygieny a dbal na to, abych byla čistá. Jenže před porodem naší dcery mě podvedl a já utekla. Po porodu umřel. Anetku ani nepoznal. O Tadeášovo otci nechci mluvit. Sice mi pomohl dostat se ze srabu z minulýho vztahu, ale dneska je zase všechno jinak.

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Neměla jsem kam jít. Tady u Vás jsem devět měsíců, ale po azylákách jsem už pět let. Doporučil mi jí OSPOD.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní?

Rozhodně, jo. Byla jsem už v sedmi azylákách. Vždycky šlo o nevhodný bydlení. Postaral se o mě vždycky OSPOD. Práci jsem většinou neměla. Jen jsem pracovala za peníze na ruku a načerno. Nu a to se neustále opakovalo. Pak jsem byla po druhý těhotná. Bydlela jsem s otcem Tadeáše, ale s ním to nešlo.

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Špatný partneri. Taky není žádná vhodná práce.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Řešením je byt, ale ten tady mi nedají. Pracovnice mi pomohly alespoň s vyřizováním záležitostí s bytem. Taky mi pomáhají při konfliktech s ostatníma matkama.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Dostatečně mi tady všechny pracovnice pomáhají a pomohly. Tenhle azylák mi přijde víc blízký než jiné azyláky, ve kterých jsem byla.

Co si myslíte o smyslu DMD?

Je to střecha nad hlavou, sucho a teplo. Druhá šance do života.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nenastala tato složitá životní situace.

Dobrého partnera, práci a bydlení.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Když mně bude pomáhat vybíhávat dávky a pomůže mi najít práci a já s dětma budu bydlet ve svém. Klidně tu službu beru. Jsem po azylákách dlouho, chci už být ve svém.

Zájmy a způsob trávení volného času

Mám ráda hudbu, tanec.

Styky s přáteli

Nestýkám se s přáteli.

Vztahy s ostatními klientkami

Občas se objeví nějaký konflikt, ale většinou se to vyřeší v dobrém.

Další vzdělávání v rámci DMD

Něco mi nabízeli, ale já jsem blbá, tak nikam nejdu.

Respondentka 4

Jméno: Martina
Věk: 39 let
Stav: svobodná
Vzdělání: ZŠ
Děti: dcera Petra – 4 let, syn Vojta – 2 roky

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Údaje o primární rodině

Matka už umřela. Otec nevím, kde je. Mám dvě sestry, ale nesetkáváme se. Rozešly jsem se ve zlém. S rodičema jsem taky neměla dobrý vztah. Matka mě pořád jenom bila a otec chlastal.

Vztah s rodiči nyní

S otcem se nestýkám. Nikdy jsme si nerozuměli, a tak už se o něj nestarám.

Vztah k otci dítěte

Otec Petry a Vojty je alkoholik. Sám má ještě z prvního manželství tři kluky. Někdy se k nám choval hezky, ale spíš chlastal. Jenže mě to taky strhávalo a chlastala jsem s ním. Potom mě taky hodně bil.

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Můj přítel mě bil. Musela jsem odejít, nechtěla jsem, aby se na to děti dívaly. Jsem tady už šest měsíců. Když jsem nevěděla, co dělat, tak jsem šla na sociálku, tam mi doporučili azylák.

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní?

Ano, už jsem tady po druhý. Bylo to ze stejného důvodu jako teď. Přítel mě bil, chlastal. Potom jsem se k němu zase vrátila. No a začalo to znova.

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Nu, přítel mě bil a další důvod je moje chlastání.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Pracovnice mi pomáhají hledat byt. Pomohly mi zařídit nějaký dávky. Určitě míň piju. Pořád spolu o alkoholu s pracovnicema mluvíme. Jenže, jak přijde nějaká krize, musím se napít.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Pomohly mi tady dost. Asi bych tady povolila alespoň litr vína denně.

Co si myslíte o smyslu DMD?

Je to záchranný lano.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nenastala tato složitá životní situace.

Chlapa, kterej mě nebude mlátit a nedostat se k alkoholu. Začít se nejspíš léčit.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Já bych potřebovala omezit to pití alkoholu. Když by na mě víc dohlíželi. Tak by to možná i šlo. Ale nechci přepadávký jako to dělá OSPOD. Návštěvy by byly na společný domluvě.

Zájmy a způsob trávení volného času

Mám ráda společnost a ráda se bavím.

Styky s přáteli

Přátele na mě kašlou, já kašlu na ně.

Vztahy s ostatními klientkami

Já myslím, že tady mám s každým vztah v normálu.

Další vzdělávání v rámci DMD

Chodím na počítače.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Respondentka 5

Jméno: Radka
Věk: 27 let
Stav: svobodná
Vzdělání: vyučená – Obor pomocná kuchařka
Děti: dcera Monika 3 roky

Údaje o primární rodině

Mamina s otcem se o mně starali dobře. Jenže jsme neměli pořádku peníze. Mám šest sourozenců. Žili jsme vedle hřbitova v polorozpadlém baráčku. Otec moc dělat nechtěl a matka byla invalidní. Někdy jsme neměli ani na jídlo. Se sourozenci máme dobrý vztah.

Vztah s rodiči nyní

Matka je v domově důchodců. Když mám peníze, tak tam za ní se jedu podívat.

Vztah k otci dítěte

Otec Moniky pořádku pil. Dělal jenom dluhy. Neměla jsem většinou žádné peníze. Propil i moje. Na Moniku neměl moc času, chodil po hospodách.

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Neměli jsme peníze na zaplacení nájmů a ostatních složek. Často jsme neměli ani na jídlo. Můj přítel mi všechno vzal a propil, nadělal dluhy. Z bytu nás vystěhovali. Bydlela jsem na ubytovně. Moniku jsem měla dočasně ubytovanou v dětském domově. Pomohla mi sociálka. Našla mi ubytování, kde můžu s Monikou být. Jsem tady tři měsíce.

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní?

Nevyužila, nevěděla jsem o týchle možnosti, až ta sociálka mi našla tuhle možnost.

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Přítel. Bral mi peníze a dělal dluhy.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Domov mi pomohl už tím, že tu můžu bydlet. Od prvního dne jsem se učila spoustu nových věcí, který jsem asi měla umět. Teď zrovna s pomocí pracovnice domova se učím, jak podat žádost o sociální dávky a příspěvek na dítě. Chtěla bych si podat žádost na městském úřadě o byt. Kdyby této služby nebylo, nemohla bych být s Monikou. Taky mi pomáhají hledat zaměstnání, je těžký něco hledat, když nevím, kde vlastně budu bydlet, pak je taky problém se školkou.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Je určitě dostatečná, ale nemůžou mi dát tady byt, ale pomáhají mi s hledáním a s formalitama. Jsou tady všichni na mě moc hodný. Když něco nevím nebo neumím, rádi mi poradí. Bydlení tady mi moc pomohlo, abych zvládla moje osobní problémy (alkohol) a učí mi, jak zvládat dál život, jak se starat a vychovávat moje dítě. Asi bych nic neměnila.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Co si myslíte o smyslu DMD?

Domov je dobrá věc, kdyby nebyl, neměla bych možnost se ubytovat a být s Monikou. I když jde o dočasný ubytování.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nastala tato složitá životní situace.

Byt, školku a práci.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Nechci, abych se vrátila do situace, ve který jsem teď. Možná by bylo dobrý pak s někým pracovat dál. Pokud bude přístup stejný jako tady v Domově. Hlavně člověk bude už ve svém. Pomoc udržet si to svý bydlení bych uvítala.

Zájmy a způsob trávení volného času

Ráda čtu časopisy, zpívám a svůj volný čas trávím hodně s Monikou. Chodíme na procházky, to dřív vůbec nebylo.

Styky s přáteli

Kamarádek mám jenom pár, ale teď se moc nevidíme. Jsem od nich dost daleko, ale píšeme si dopisy.

Vztahy s ostatními klientkami

Byl to trošku tvrdý oříšek. Každá jsme jiná a hlavně každá máme svých problémů až nad hlavu a když se to sejde, tak to člověk moc nezvládá a je protivnej.

Další vzdělávání v rámci DMD

Dělala jsem rekvalifikaci už dřív, ale nedocházela jsem tam, jak jsem měla, tak jí nemám. Tady jsem taky mohla začít, ale už se mi nechce.

Respondentka 6

Jméno: Věra
Věk: 22 let
Stav: svobodná
Vzdělání: vyučená – Obor kosmetička
Děti: dcera Natálka 3 měsíce

Údaje o primární rodině

S rodičema to nebylo špatný, když byli spolu, ale když mi bylo patnáct, tak se rozvedli a všechno šlo z kopce. Otec od nás odešel, ale stejně jsme spolu byli v kontaktu, jenže matka to všechno rozvrtala a otec pak už raději k nám nejezdil. Matka si našla nového přítele a já šla stranou. Věnovala se akorát mojí sestře. Byla jsem vůbec ráda, že jsem se vyučila, pak jsem šla dělat kosmetičku ke své kamarádce. Matka mi pořád předhazovala, abych už vypadla z domu, že prý chce mít své soukromí, ať to udělám jako starší sestra, která už odešla a má rodinu.

Vztah s rodiči nyní

S matkou se nestýkám. Našla jsem si cestu k mému otci a jeho přítelkyni, našla jsem v ní druhou mámu.

Vztah k otci dítěte

Byla jsem těhotná s přítelem a ten si našel jinou a nechal mě samotnou v ubytovně. O Natálku nejeví zájem.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Sama jsem to v ubytovně finančně nezvládla a musela se někam odstěhovat. Matka mě k sobě vzít nechtěla. Obrátila jsem se na sociální odbor a tam mi pomohli najít DMD, kde jsem mohla být poslední měsíc těhotenství, a pak se budu moc kam vrátit s dítětem. Jsem zde čtyři měsíce.

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní?

Jsem tady poprvé.

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Nefungoval přítel a moje rodina je rozpadlá. Jinak si myslím, že bych to zvládla.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Pomohly mi s tím, že jsem měla kam jít. Zklidnila jsem se, porodila dceru a můžu s ní být. Kdybych neměla kam jít, odebrali by mi jí, to bych psychicky asi neunesla. Pracovnice mi vysvětlují, co mám s Natálkou dělat a jak. Prostě mi nahrazují mámu, která se na mě vykašlala, nezajímám jí já a ani vnučka. Taky mi pomohly vyplnit papíry na porodné a poradily na co ještě mám nárok.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Služba je určitě dostatečná, pokud něco nevím můžu se zeptat, vše mi vysvětlí. S dítětem mi pomáhají, pomohly mi i zaregistrovat se u lékaře apod.

Co si myslíte o smyslu DMD?

Vidím v něm mámu a babičku dohromady. Je to pomoc k nezaplacení. Jsem ráda, že jsem tady, kdyby DMD nebylo musela bych s dcerou být v kojeneckém ústavu a nebo bych jí vůbec u sebe neměla. Díky DMD jí můžu mít u sebe a starat se o ni. Teď už bych chtěla jenom vlastní byt.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nastala tato složitá životní situace.

Práci, byt a normálního chlapa. Chci založit normální rodinu, kterou jsem já neměla.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Až budu stát na vlastních nohou zase, tak už to zvládnou. Musím se vyhnout špatným chlapům. Asi bych jí nepotřebovala.

Zájmy a způsob trávení volného času

Ráda čtu, zpívám a tancuju. Hodně času mi teď zabere Natálka.

Styky s přáteli

S kamarádkama jsem v kontaktu.

Vztahy s ostatními klientkami

Ze začátku to bylo těžký, než jsem vylezla z ulity, ale teď jsem v nich našla kamarádky.

Další vzdělávání v rámci DMD

Dělám rekvalifikační kurz, je to super. Budu umět pracovat s počítačem. Potom asi půjdu na kurz aranžérka květin. Pokud teda budu ještě v DMD. Jinak na to čas nebude.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Respondentka 7

Jméno: Marie
Věk: 27 let
Stav: svobodná
Vzdělání: ZŠ
Děti: syn Karel – 5 let, dcera Karolína – 3 roky

Údaje o primární rodině

Otec od nás odešel, když jsem byla ještě hodně malá. Žila jsem jenom s matkou a s mojí mladší sestrou. Nikdy nebylo moc peněz, ale matka se o nás starala dobře.

Vztah s rodiči nyní

Matka má dnes nového přítele. Vycházíme všichni dobře. Podporujeme se navzájem finančně.

Vztah k otci dítěte

Otec Karla a Karolínky žije dnes v Anglii. My jsme spolu byli čtyři roky. Než jsme měli první dítě, tak už mě bil, byla jsem hodněkrát v nemocnici, pak to ustalo a měli jsme Káju. Potom začal víc pít a zase mě bil. Byla jsem v azyláku rok, a pak jsem se zase k němu vrátila a narodila se nám Karolínka. Na chvíli mě přestal mlátit, jenže když Karolínka oslavila druhý narozeniny, tak těsně potom zase začal hodně pít a zase mě bil, ale už jeho hnusný chování začalo směřovat i na děti. Karlíka popálil cigaretou, Karolínku hodně bil do hlavy a mě zmlátil tak, že jsem ležela měsíc v nemocnici. Následky si už ponosu na celý život, už nebudu moct mít děti a nejspíš mi odeberou dělohu.

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Důvod mého pobytu je domácí násilí a chtěla jsem odejít někam dál. Pomohla mi to zařídít kamarádka. Jsem tady už 3 měsíce.

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní.

Ano, ale v jiném azyláku. Nejdřív jsem využila azylák kvůli tomu, že mě přítel bil. Teď jsem v azyláku, protože nemám moc peněz a kde s dětmi bydlet.

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Že mě přítel bil. Teď málo peněz a žádný byt.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Určitě mi pobyt pomohl, odešla jsem do jiného prostředí a místa, jsem dál od svého bydliště. Dávají mi dobré rady, ale já bohužel občas neposlechnu a udělám blbost. Dnes už totiž otec dětí ví, kde jsem a to je ta věc, kterou jsem nechtěla, ale můžu za to sama. I když jsem to neustále řešila z pracovnicema. Určitě mi pomohly s vyřízením mých dluhů.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Pracovnice mi pomohly ve všem, co jsem chtěla a potřebovala. Akorát já jsem nedodržela věci, který jsem chtěla. Neměnila bych nic.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Co si myslíte o smyslu DMD?

Je to pro mě útočiště a ochrana.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nastala tato složitá životní situace.

Abych dostal můj přítel rozum. Chci se k němu vrátit.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Já nevím. Určitě by mně vymlouvali mého přítele, i když mě občas bije. Já ho miluju a nemůžu si pomoci. Fakt nevím.

Zájmy a způsob trávení volného času

Jsem pořád s dětmi a to je největší koníček.

Styky s přáteli

Jezdím za kamarádkama.

Vztahy s ostatními klientkami

Neměla jsem žádný problém na začátku a ani teď ho nemám.

Další vzdělávání v rámci DMD

Už jsem dělala rekvalifikaci v předchozím azyláku. Teď už nechci.

Respondentka 8

Jméno: Petra

Věk: 29 let

Stav: svobodná

Vzdělání: ZŠ

Děti: dcera Eva – 8 let, syn Pavel 5 let, Simona 3 měsíce

Údaje o primární rodině

Žila jsem jen s matkou a mojí mladší sestrou. Moje matka se mě snažila podporovat i v průběhu pobytu v azyláku. Máme dobrý vztah.

Vztah s rodiči nyní

Dnes žiji mimo DMD a s matkou jsem neustále v kontaktu.

Vztah k otci dítěte

Otec Evy a Pavlíka je s námi neustále v kontaktu. Dávám mu děti na víkendy a když jsou svátky. Otec Simonky s námi bydlel asi jen rok. Došlo mezi námi ke konfliktům, kdy mě i uhodil, a tak jsem ho vyhodila z bytu. Dnes už neudržíme kontakty. Po narození Simonky jsem už o něm neslyšela.

Co Vás přinutilo k využití služby DMD? Jak dlouho jste zde ubytována? Kdo Vám doporučil tuto službu jako možnost řešení Vaší situace?

Důvodem pobytu v DMD byl rozchod s mým přítelem, kdy jsem se psychicky úplně složila a pokusila se o sebevraždu. Nefungovalo to mezi námi už delší dobu a já jsem pak neměla kam jít. Bydlela jsem dřív v místě, kde DMD je, tak jsem o tomhle zařízení věděla, zařídila jsem si to sama. V azyláku jsem byla čtyři roky.

PŘÍLOHA IV.: Přepisy rozhovorů

Využila jste již v minulosti této služby? Pokud ano, byla Vaše situace stejná nebo podobná té, ve které se nacházíte nyní.

Využila jsem téhle služby jen jednou.

Jaké důvody byste označila za nejzávažnější, které Vás přivedly do této složité životní situace.

Moje psychika po rozchodu s přítelem. A taky jsem neměla kam jít s dětma.

Můžete říct, zda Vám pobyt v zařízení napomohl k řešení Vaší situace? V čem Vám tato služba pomohla.

Určitě mi tahle služba moc pomohla. Pomohla mi najít byt a zamyslet se nad výchovou dětí.

Přišla Vám služba DMD dostatečná v řešení Vašeho problému? Pokud ne, pokuste se mi vysvětlit, v čem vidíte její nedostatečnost. Co byste na způsobu poskytování služby změnila či doplnila?

Určitě jsem získala vše, co jsem chtěla. Nic bych na týhle službě neměnila. Možná jen bych změnila to, aby pracovníce mohly víc hlídat děti, aby si matka mohla jít ven bez nich provětrat hlavu. Takhle musí najít jinou matku, která vezme za děti odpovědnost.

Co si myslíte o smyslu DMD?

Je to pomoc ve všech směrech.

Popište mi slovy, co byste potřebovala k tomu, aby již nenastala tato složitá životní situace.

Teď mám byt, přivydělávám si, ale to mi musí matka hlídat děti. Pokud mi Simony táta přestane platit výživný, tak potom by mohlo být zle. Dokud si nenajdu stálou práci, tak se pohybuju na tenkém ledě.

Uvítala byste po ukončení služby v Domově spolupráci s jinou sociální službou? Pokud ano, jak by měla podle Vás tato služba probíhat.

Tak já už v Domově nejsem a klidně bych nějakou službu uvítala místo OSPODu. Pokud bude fungovat jako v Domově.

Zájmy a způsob trávení volného času

Mám ráda ruční práce. Ráda chodím na houby.

Styky s přáteli

Přátel mám pár a hlavně mezi ně patří matky z Domova.

Vztahy s ostatními klientkami

Neměla jsem žádný problém.

Další vzdělávání v rámci DMD

Dělala jsem rekvalifikaci, když jsem byla v Domově.

ABSTRAKT

HRUDIČKOVÁ, L. *Důvody pobytu v Domově pro matky s dětmi v tísní v Havlovicích*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce J. Šimečková.

Klíčová slova: Rodina – funkce, funkčnost rodiny, domácí násilí, zanedbávání dítěte, závislost na alkoholu, nezaměstnanost, ztráta bydlení, problematika osamocené rodiče, sociální služba – Domov pro matky s dětmi v tísní, zmapování důvodů pobytu v Domově v Havlovicích.

Předložená bakalářská práce nás blíže seznámí s důvody, které zapříčinily potřebu využití sociální služby Domov pro matky s dětmi v tísní v Havlovicích.

Teoretická část má pět kapitol. První kapitola se zabývá rodinou, vymezením základních funkcí rodiny, její funkčností a faktory, které funkčnost rodiny ohrožují. Druhá kapitola představuje problematiku osamocené rodiče a rizika, která jsou s tímto typem osamocení spojená. Ve třetí kapitole si vysvětlíme, co je pojem sociální vyloučení, které úzce souvisí s tématem práce. Čtvrtá kapitola nás uvede do samotné sociální služby – Domov pro matky s dětmi v tísní, která je pro matky s dětmi určitou formou pomoci. V páté kapitole probíhá samotný výzkum. Nejprve se dozvíme, co je to kvalitativní výzkum a strukturovaný rozhovor. Následuje popis místa a výzkumného vzorku, kterým jsou uživatelky Domova pro matky s dětmi v tísní. V další části jsou analyzovány rozhovory s respondentkami. V závěru jsou zhodnoceny získané poznatky samotného výzkumu.

ABSTRACT

Reasons for staying in the House for mothers with children in need in Havlovice.

Key words: Family – role, functionality of family, domestic violence, neglecting of children, alcohol addiction, unemployment, loss of home, lonely parent, social services – House for mother with children in trouble, map reason of stay in the House in Havlovice

This bachelor's dissertation explains the reasons why the House for mother with children in trouble is used as social service. The theoretical part is composed of five parts. The first chapter deals with the basic function of the family, functionality of the family and factors which endanger the functionality of family. The second chapter introduces problems of lonely parent and hazards associated with it. The third chapter explains what the social exclusion related to the theme of the work. The fourth section deals with social service Home for mother with children in trouble - which is one of the form of support. Independent research is presented in the fifth chapter. The author explains what qualitative research and structured interview is. Description of the place and researched sample follows it. Inhabitants of the House for mother with children in trouble serve as researched sample. Next part deals with structured interviews with respondents. Conclusion evaluates knowledge from the research.